

Vlaams
Parlement

stuk **872** (2010-2011) – Nr. 10
ingediend op 7 februari 2011 (2010-2011)

Hoorzitting

met het oog op het duiden van de problematiek
vanuit het werkveld, met de Unie van Jeugdadvocaten,
de heer Bob Lenssens en de heer Freddy Defoort

Verslag

namens de Commissie Jeugdzorg
uitgebracht door de dames Marijke Dillen,
Mieke Vogels en Katrien Schryvers

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Else De Wachter.

Vaste leden:

de dames Kathleen Helsen, Vera Jans, Tinne Rombouts, Katrien Schryvers;
mevrouw Marijke Dillen, de heer Felix Strackx, mevrouw Gerda Van Steenberge;
de heer Peter Gysbrechts, mevrouw Vera Van der Borght;
de heer John Crombez, mevrouw Else De Wachter;
de dames Vera Celis, Helga Stevens;
mevrouw Ulla Werbrouck;
mevrouw Mieke Vogels.

Plaatsvervangers:

de heren Tom Dehaene, Jan Durnez, de dames Cindy Franssen, Sabine Poleyn;
de heren Chris Janssens, Erik Tack, Wim Wienen;
de dames Gwenny De Vroe, Lydia Peeters;
de dames Yamila Idrissi, Güler Turan;
de dames Danielle Godderis-T'Jonck, Lies Jans;
de heer Boudewijn Bouckaert;
mevrouw Elisabeth Meuleman.

Stukken in het dossier:

872 (2010-2011) – Nr. 1 t.e.m. 9: Verslagen over hoorzitting

INHOUD

I. Uiteenzetting door de heer Geert Decock en mevrouw Sofie Van Rumst, Unie van Jeugdadvocaten	4
II. Vragen van de leden	9
III. Uiteenzetting door de heer Bob Lenssens, directeur gezinsvervangend tehuis De Klokke	20
1. Vanuit de praktijk.....	20
2. Positieve evolutie naar emotionele democratie.....	21
3. Verklaring stijgende instroom.....	21
3.1. Onmacht van de ouders	21
3.2. Monsters van kinderen?	22
3.3. Escalatie.....	22
3.4. Wie zijn hun gidsen?	22
4. Beleidsvoorstellen.....	22
4.1. Welzijn – bijzondere jeugdzorg.....	22
4.2. Sport.....	23
4.3. Onderwijs	24
4.4. Cultuur	24
5. Dank	25
IV. Vragen van de leden	25
V. Uiteenzetting door de heer Freddy Defoort, voorzitter van het voorzitters-overleg van comités van bijzondere jeugdzorg	30
1. Kader	30
2. De bijzondere jeugdbijstand zelf	31
3. De organisatie van de hulpverlening.....	31
4. De maatschappelijke context	32
5. Ouders en opvoeders	32
6. Oplossingen en suggesties.....	33
VI. Vragen van de leden	34
Gebruikte afkortingen	35
Bijlage: Presentatie van de heer Bob Lenssens.....	37

Op voorstel van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebeleid heeft het Vlaams Parlement beslist een themadebat te houden over jeugdzorg. Daartoe werd de Commissie Jeugdzorg opgericht. Deze commissie ad hoc gaat op zoek:

- (1) naar maatschappelijke verklaringen voor de voortdurend stijgende instroom van kinderen en jongeren in de (bijzondere) jeugdzorg en de geestelijke gezondheidszorg, en
- (2) naar beleidsvoorstellen op korte, middellange en lange termijn die de voortdurend stijgende instroom moeten tegengaan. Belangrijk daarbij is dat die beleidsvoorstellen niet uitsluitend geïmplementeerd dienen te worden binnen het beleidsdomein Welzijn, maar bijvoorbeeld ook binnen de beleidsdomeinen Jeugd, Sport, Onderwijs of Cultuur.

Op 8 december 2010 hield de Commissie Jeugdzorg een hoorzitting met het oog op het duiden van de problematiek vanuit het werkveld. Gehoord werden de heer Geert Decock en mevrouw Sofie Van Rumst, Unie van Jeugdadvocaten, de heer Bob Lenssens en de heer Freddy Defoort.

I. UITEENZETTING DOOR DE HEER GEERT DECOCK EN MEVROUW SOFIE VAN RUMST, UNIE VAN JEUGDADVOCATEN

De voorzitter: De heer Decock en mevrouw Van Rumst van de Unie van Jeugdadvocaten zijn advocaat aan de balie te Gent. Mijnheer Decock is ook docent jeugdrecht aan de Arteveldehogeschool te Gent. Mevrouw Van Rumst is medewerker van de Kinderrechtswinkel.

De heer Geert Decock: Wij zitten hier allebei als vertegenwoordigers van de Unie van Jeugdadvocaten. Dat is een organisatie die op zich wel vertrouwd klinkt, maar nog niet zo lang bestaat. Sinds een aantal jaren organiseert de Orde van Vlaamse Balies een opleiding voor advocaten die minderjarigen bijstaan. Er is een aanbeveling van die orde dat de bijstand aan minderjarigen in procedures voor de jeugdrechtbank bij voorkeur moet gebeuren door mensen die een specifieke opleiding hebben gevolgd.

De beroepsgroep Orde van Vlaamse Balies gaat niet veel verder dan de aanbeveling dat minderjarigen door opgeleide jeugdadvocaten zouden moeten worden verdedigd. Wij hebben de ervaring dat dit een absolute noodzaak is. Toch gebeurt dit niet overal. Als groep jeugdadvocaten hebben wij ons dan ook georganiseerd met een programma dat een heel stuk verder gaat dan het huidige standpunt van onze beroepsgroep.

In essentie willen we dat jongeren hun recht op informatie kunnen terugvinden en op om het even welk moment een beroep kunnen doen op een advocaat. Zij moeten de mogelijkheid hebben om met bijstand van een jeugdadvoocaat en in de mate dat het verantwoord is, bepaalde procedures te kunnen starten. Het gaat dan over burgerlijke procedures of procedures in de richting van de administraties zoals we die kunnen hebben in de bijzondere jeugdzorg.

We stellen vast dat nogal wat jongeren terug te vinden zijn in de bijzondere jeugdzorg. Soms zijn ze residentieel opgenomen in de bijzondere jeugdzorg zonder dat ze een eigen vertrouwenspersoon of advocaat hebben.

Er was al een eerste voorstel van wetgeving uit 1999. Daarin werd voorgesteld dat elke minderjarige zou worden bijgestaan door een advocaat in elke niet alleen gerechtelijke maar ook administratieve procedure. Dat zou betekenen dat er ook bijstand zou zijn van een jeugdadvoocaat voor de minderjarige die bij het comité voor bijzondere jeugdzorg (CBJ) komt, of bij de bemiddelingscommissie.

Men heeft ons gevraagd om een mening te geven over de instroom in de bijzondere jeugdzorg. Die mening is heel beperkt omwille van het feit dat wij geen cliëntencontact hebben met de jongeren die in de bijzondere jeugdzorg zitten, en die daar zijn terechtgekomen in

het kader van een vrijwillig georganiseerde hulpverlening door het CBJ. Tot voor kort was het zo dat bijna de helft van de minderjarigen in de bijzondere jeugdzorg terechtkwam door een verwijzing van het CBJ. Intussen stellen we vast dat steeds meer verwijzingen naar de bijzondere jeugdzorg afkomstig zijn van een beslissing van de jeugdrechter. Er is een duidelijke verschuiving van de comités naar de jeugdrechtbanken.

Een mogelijke verklaring daarvoor is terzijde. Dat is niet ons terrein. We moeten dat in het midden laten. In 2005 heeft men de subsidiariteit een beetje herschreven door de zogenaamde 45 dagenregel af te schaffen zodat een aantal procedures die bij hoogdringendheid zijn gestart, bij de jeugdrechter zijn terechtgekomen en gebleven.

Ik pleit niet voor het absoluut prioritair maken van die subsidiariteitsregel. Onze ervaring is dat als een minderjarige bij de jeugdrechtbank terechtkomt, daar een open debat kan worden gevoerd. Daar is tegensprekelijkheid en rechtsbijstand, zaken die wij vaak missen als het gaat om de vrijwillige hulpverlening.

Wat de jeugdadvocaten betreft, is er geen zicht op wat er in de vrijwillige jeugdhulpverlening gebeurt. We weten niet of, indien er rechtsbijstand zou zijn voor minderjarigen in de bemiddelingscommissies, dit de instroom zou beperken. Wat we wel weten uit ervaring, is dat men bij het CBJ bij manier van spreken niet met open armen wordt ontvangen. Het is niet zo dat de comités het cliënteel aantrekken en mee verantwoordelijkheid dragen voor de grotere instroom. Onze ervaring wijst vaak het tegendeel uit.

Wij zijn jeugdadvocaten maar treden evenveel of zelfs meer op voor vaders en moeders in zaken van familierecht die ook vragen hebben over de hulpverlening voor hun kinderen. Onze ervaring is dan vaak dat het bijzonder moeilijk is om bij het CBJ binnen te geraken. Soms kan het ook relatief lang duren voor er een hulpverlening kan worden opgestart, en zelfs voor er een eerste intakegesprek kan zijn. Het maakt dan nog een verschil als een advocaat het intakegesprek bij het comité aankaart dan als de gewone individuele hulpvrager zijn eerste contact krijgt.

Het eerste punt is het feit dat men er niet zo makkelijk binnen kan. Het tweede punt is dat als men er toch binnen is, er moet worden nagedacht over de beperking van de instroom. Ik krijg de indruk dat het de opdracht is van het Vlaams Parlement of van deze commissie om te zoeken naar mogelijkheden en middelen om de instroom te beperken. Wij zijn daar niet altijd van overtuigd. Het is niet omdat de instroom groter is dat er een probleem is met de bijzondere jeugdzorg. Misschien is het wel zo dat de instroom groter is omdat de hulpvraag groter is of veel groter is.

Alleen is het niet mijn ervaring dat de stijging van de instroom de laatste tien jaar enkel te maken heeft met een maatschappelijke evolutie. Ik zie bijvoorbeeld, en dat wordt niet tegengesproken door de cijfers, dat de instroom in de bijzondere jeugdzorg op grond van een beslissing van de jeugdrechter in een jeugddelinquentiedossier, niet stijgt. We hebben niet de ervaring als advocaten dat er meer jeugddelinquentie is. Ook de jeugdmagistraten bevestigen dat die niet stijgt. Als er een stijging is, heeft die te maken met de dossiers van problematische opvoedingssituaties (POS). U mag niet van ons verwachten dat wij vertellen wat aan de basis daarvan ligt, dat is iets voor de wetenschappers. Wij hebben er niet onmiddellijk een antwoord op.

Wat wij wel zien, is dat de jongeren niet altijd op de juiste plaats instromen. Vaak gaat het om een problematiek die volgens ons niet altijd door de bijzondere jeugdzorg moet worden opgelost. Waar we als jeugdadvocaat bij de bijstand aan minderjarigen het meest gefrustreerd door worden, is dat het soms over jongeren gaat met een zware psychiatrische problematiek, maar waar men geen oplossing voor vindt. Het gaat om jongeren die een psychiatrische opname nodig hebben, maar die in de klassieke voorzieningen van de bijzondere jeugdzorg terechtkomen, waar ze niet thuishoren. Ook de voorzieningen zelf

zeggen dat ze die zorg niet kunnen geven. Ik maak even abstractie van de gemeenschapsinrichtingen, waarbij we ook vragen kunnen stellen over de opleiding van de mensen in het opvoedingsproces. Er zijn echter nogal wat private voorzieningen voor bijzondere jeugdzorg, sommige met een Ibis-statuuut, wat een opnameplicht veronderstelt, waar pakweg 50 à 60 procent van het cliënteel te kampen heeft met een psychiatrische problematiek, maar waarop niemand van het personeel een adequaat antwoord kan geven. Die voorzieningen geven ons vaak de boodschap dat die jongeren er niet thuishoren. Ze vragen niet naar aangepast personeel, ze laten ons enkel weten dat het geen jongeren voor de bijzondere jeugdzorg zijn, maar voor een aparte psychiatrische zorg.

Nog niet zo lang geleden hielden we met onze organisatie een studiedag over jongeren en psychiatrie. Die heeft ons nog altijd niet in die mate het inzicht opgeleverd waardoor we zouden kunnen zeggen wat vandaag de duidelijke capaciteit is voor minderjarigen met een psychiatrische problematiek en wat de duidelijke hulpvraag is van minderjarigen met een psychiatrische problematiek. Ik herhaal dat we geen wetenschappers zijn, ik vertaal vanuit de pure praktijk, en daar stellen we minstens vast dat er een bijzonder grote discrepantie is tussen de hulpvraag naar psychiatrische zorg en het bestaande aanbod voor psychiatrische zorg.

De instroom in de bijzondere jeugdzorg kun je duidelijk verminderen door de psychiatrische problematiek weg te halen uit de bijzondere jeugdzorg. En dan zullen de vele anderen die op de wachtlijst staan voor een goede hulpverlening, een plaats krijgen. Het betreft een verlegging van budgetten. Het zal weer gemakkelijk zijn: er zal vastgesteld kunnen worden dat voor de psychiatrische zorg, zeker de residentiële, de Vlaamse overheid niet bevoegd is en dan schuift men het probleem verder door, zoals dat al jaren het geval is, met een onzekere, onduidelijke toekomst tot gevolg.

Na mijn lange inleiding en het element van de psychiatrische zorg, kom ik tot een volgend punt dat ik zeker wil aanhalen. We stellen ook vast dat jongeren wellicht niet voldoende adequaat worden opgevolgd in de eerste fase van de problemen. Als jongeren het moeilijk hebben, moet men eigenlijk in staat zijn om onmiddellijk met die jongeren op stap te gaan in plaats van te wachten tot er een aanbod van hulpverlening is, waar men in de eerste plaats geen vraag naar heeft. Jongeren die moeilijk functioneren of ouders die met concrete hulpverleningsvragen zitten, moeten onmiddellijk geholpen kunnen worden met een rechtstreeks antwoord op hun vraag en in hun onmiddellijke omgeving.

In de echte probleemdossiers los je het probleem niet op met opvoedingswinkels, noch voor de ouders noch voor de minderjarigen die kampen met een problematische opvoedingssituatie. Als ouders vertellen dat ze niet meer overweg kunnen met hun kinderen, moet je niet vragen of de opvoedingswinkel iets voor hen kan betekenen, want die weten niet wat dat is, ze gaan daar niet naartoe. Ik kom uit Gent en in het midden van de stad is er een opvoedingswinkel. Dat is mooi en ik heb alle respect voor de mensen die er werken, maar de grote problemen van jongeren en hun context, vinden we in de aandachtswijken van Gent, niet in het centrum van de stad, daar gaan de mensen er niet naartoe, ze hebben dat niet nodig.

Ik laat in het midden of het verloren geld is, maar er wordt alleszins te weinig en bovendien steeds minder geïnvesteerd in ondersteuning en opvang van jongeren in hun eigen buurt. Er is geld nodig voor buurtwerk, voor inloophuizen waar mensen terecht kunnen met heel concrete vragen, voor straathoekwerkers. De straathoekwerking werd een beetje afgeschaft, maar voor veel van de jongeren zou die goed zijn. We zien die jongeren in de jeugdrechtsbank met een criminele carrière. Veel van die jongeren vragen om in hun buurt mogelijkheden te hebben. Ze hebben daar wel een vertrouwenspersoon, een trajectbegeleider, maar als die eenmaal weg is en zij een stap verder staan, kunnen ze er niet meer op terugvallen. Wij zijn ervan overtuigd dat als we willen investeren, dat dit heel dicht bij de

jongeren en de probleemgezinnen moet gebeuren, niet in een aanbod van hulpverlening in de vorm van opvoedingsondersteuning of van opvoedingswinkels, want dat is een uiting van middenklassendenken en de zwaksten uit onze samenleving maken er geen gebruik van.

Mevrouw Sofie Van Rumst: Het jeugdwelzijnswerk speelt een bijzonder belangrijke rol als we willen dat de instroom in de bijzondere jeugdzorg beperkt blijft. We zien in Gent dat de jongeren in problematische opvoedingssituaties en de jongeren die feiten plegen, altijd uit dezelfde wijken komen. Ik heb een straat waar verschillende jongeren wonen die in de bijzondere jeugdzorg terechtkomen. Als we met het jeugdwelzijnswerk echt zouden kunnen investeren in die buurten – dat wordt op dit moment wel gedaan, maar veel te weinig – dan kunnen we van helemaal in het begin met die jongeren op pad gaan en kan een instroom in de bijzondere jeugdzorg misschien wel worden vermeden, en dat is toch het doel.

Jongeren die in de bijzondere jeugdzorg terechtkomen, worden vaak geplaatst, maar soms is er ook ambulante hulpverlening. Indien er echt sprake is van ingrijpende hulpverlening, wordt de jongere gedeeltelijk uit zijn context gehaald. Heel vaak wordt hij ook tijdelijk van school gehaald. De banden met de context worden volledig doorgesneden. De jongere wordt van zijn leefwereld onthecht. Uiteindelijk zal de hulpverlening worden afgesloten en zal die jongere weer naar zijn leefwereld moeten gaan. Het zal in die context noodzakelijk blijken opnieuw te investeren in het opbouwen van die banden.

Dit betekent dat er twee keer moet worden geïnvesteerd. Vroegdetectie en preventie zouden ons in staat kunnen stellen die dubbele investering te vermijden. Daar ligt voor ons een zeer grote taak weggelegd.

De trajectbegeleiders in een stad als Gent worden met middelen van het strategisch veiligheids- en preventieplan gesubsidieerd. Dit is trouwens ook in het televisiejournaal geweest. Er is sprake van deze subsidiëring niet te verlengen. Dit zou bijzonder jammer zijn. De trajectbegeleiders in het jeugdwelzijnswerk zijn immers echt aanwezig op de plaatsen waar de jongeren samenkomen. Op die manier bouwen ze een band met die jongeren en met hun gezinnen op. Indien een probleem ontstaat, zullen ze proberen laagdrempelig hulp te bieden of naar een minder ingrijpende hulpverleningsvorm te grijpen.

De trajectbegeleider zal de jongere begeleiden. Eigenlijk zou hij in staat moeten zijn de jongere die in de hulpverlening instroomt te blijven volgen. De reden is eenvoudig. Ooit zal die jongere terug naar zijn eigen context moeten. Op die manier kan hij dan verder worden geholpen. Dit is immers een pijnpunt. Een jongere die in de bijzondere jeugdzorg instroomt, kan in een residentiële voorziening of, indien hij bepaalde feiten heeft gepleegd, in een gemeenschapsinstelling terechtkomen. Na zijn verblijf ontstaat vaak een probleem met de opvolging. Van zodra hij terug in het gezin terechtkomt, blijkt er zeer weinig ondersteuning te zijn. Die ondersteuning is nochtans cruciaal voor het verdere verloop. We moeten vermijden dat zich opnieuw moeilijkheden voordoen. Het jeugdwelzijnswerk kan op dit vlak een goede partner van de jeugdhulpverlening zijn.

De heer Geert Decock: Ik wil het nog even over die vroegere stadia hebben. De meeste jongeren met wie wij te maken hebben, hebben een fantastische schoolcarrière gehad. Ze hebben op vier, vijf of zes scholen gezeten. De vraag is of ze nog een school hebben. Dat is vaak ook een probleem. Als wordt vastgesteld dat een jongere begint te disfunctioneren, moet niet alles zo maar verder worden opgeschoven. We moeten meer het accent op de school leggen. Daar moeten we ondersteuning bieden. We mogen de scholen niet zo maar toelaten die kinderen eruit te zetten. In dat geval moet immers weer een nieuwe school worden gezocht. Dit betekent dat die jongere weer in een andere context terechtkomt. Zo wordt alles doorgeschoven.

Wij zijn daar allemaal niet bij. Wij ontmoeten die jongeren pas als de bemiddelingscommissie ze vanwege een POS doorstuurt of als ze na jeugddelinquentie bij de jeugdrecht-

bank worden voorgeleid. Dan begint de instroom in de bijzondere jeugdzorg. We vragen ons dan af wat we nog kunnen doen. We kunnen die jongeren zo veel mogelijk ondersteunen en hun meedelen welke richting hun carrière verder kan uitgaan. Soms is het kalf echter al verdronken.

Het gaat er niet enkel om dat in de buurten van de jongeren en binnen de problematische gezinnen moet worden gewerkt. Het onderwijs heeft hier ook een belangrijke taak te vervullen. Een paar weken geleden is op een haast cynische wijze gezegd dat ze in het onderwijs beter het verschil kennen tussen een cosinus en een tangens dan tussen de sp.a en de N-VA. Ik beweer niet dat er echt partijpolitieke vorming moet zijn. Het onderwijs moet echter een belangrijk gedeelte van de opvoeding verzorgen. In mijn ogen wordt hier te weinig tijd voor uitgetrokken.

Mevrouw Sofie Van Rumst: Er kan altijd een uitval uit het onderwijs zijn. Soms is het op school niet meer houdbaar en moet een jongere een time-out krijgen. In die periode dat de jongere de school verlaat, moet zwaar worden ingezet op iets dat de school kan vervangen. Vaak beginnen de problemen dan pas echt. Hij gaat niet meer naar school en er is niets anders.

Het is in feite hetzelfde fenomeen. De jongere wordt gedeeltelijk van zijn leefwereld onthecht. We moeten dit vermijden. Indien dit toch gebeurt, moeten we ingrijpen en iets ter vervanging aanbieden. Dit gebeurt in de praktijk nog te weinig. Er zijn immers wachtlijsten. De jongere die even van school is gestuurd of een time-out nodig heeft, merkt dat de andere projecten vol zitten. Hij valt in een gat zonder vrijetijdsbesteding tijdens de schooluren. Vaak begint daar het verdere traject.

De heer Geert Decock: De belangrijkste hoeveelheid geld gaat eigenlijk naar de financiering van het einde van de rit. Niemand in het werkveld, noch de jeugdadvocaten, noch de jeugdmagistraten, noch de mensen in de hulpverlening, hebben de federale overheid gevraagd dergelijke sommen in de uitbreiding van de instellingen in Everberg of in Tongeren te investeren. De cijfers bevestigen dat de jeugddelinquentie niet stijgt. Het betreft hier een politieke beslissing in functie van een publieke opinie. Het gaat hier niet om een antwoord op een concrete vraag vanuit het werkveld of van de mensen die met jongeren werken. Wij hebben dat niet nodig.

Indien de budgetten van de federale instellingen in Everberg, Tongeren en Saint-Hubert zouden worden geregionaliseerd, vragen we uitdrukkelijk deze budgetten niet aan de verdere opsluiting van minderjarigen te besteden. Ik zou ze zelfs niet aan de residentiële sector geven. Indien het de bedoeling zou zijn deze middelen binnen de bijzondere jeugdzorg te houden, vragen we ze minstens aan de ambulante sector en, in de mate van het mogelijke, aan de voortrajecten toe te bedelen.

Het gaat hier om grote hoeveelheden geld. We stellen in de bijzondere jeugdzorg vast wat eenerschikking van de middelen zou betekenen. Vaak twijfelt de jeugdrechter in verband met concrete dossiers. Hij kan een kind uit huis plaatsen of hij kan het gezin naar bijvoorbeeld crisishulp aan huis doorsturen. Het verschil tussen de maatschappelijke kostprijs van een crisishulp aan huis en de kostprijs van een residentiële plaatsing is haast oneindig. Ik heb het dan nog niet eens over het menselijk aspect van de crisishulp. Uit onze ervaring blijkt dat kinderen, indien in een intensieve ondersteuning wordt voorzien, uiteindelijk in de thuissituatie kunnen blijven.

In andere gevallen blijken de jeugdrechtbank, de jeugdadvocaat en de consulenten op dezelfde lijn te zitten. We moeten dan helaas vaststellen dat er geen plaats is en dat een jongere op een wachtlijst terechtkomt. Ik heb dit onlangs zelf meegemaakt. De crisishulp aan huis loopt af en kan niet meer worden verlengd. Op dat ogenblik zou het mogelijk moeten zijn dit naadloos in de klassieke thuisbegeleiding te laten overlopen. De moeder en

de kinderen moeten daar echter weer een paar maanden op wachten. Gedurende die periode krijgen ze geen ondersteuning en loopt het mis. Dit leidt dan weer tot een plaatsing.

Aangezien ik dit onbegrijpelijk vind, vraag ik uitdrukkelijk de middelen van de federale inrichtingen door te schuiven. Er worden al vaak budgetten van de federale overheid naar de Vlaamse Gemeenschap doorgeschoven. Deze middelen zouden best in het ambulante werk worden geïnvesteerd. Dat geld kan ook veel beter worden geïnvesteerd in voortrajecten, buurten, straathoekwerk en in het onderwijs.

II. VRAGEN VAN DE LEDEN

Mevrouw Mieke Vogels: Ik spreek wel tegen dat er niemand is, noch jeugdmagistraten noch jeugdadvocaten, die om Everberg heeft gevraagd. Ik heb vaak meegemaakt dat jeugdmagistraten de pers gebruikten om te stellen dat de jeugdinstellingen vol waren en zij kleine boefjes moesten laten lopen. In Antwerpen heeft men zelfs een twaalfstal minderjarige hooligans in Mol geplaatst, wat vroeger nooit gebeurde, en vervolgens gesteld dat alle plaatsen waren volzet. Destijds werd grote druk uitgeoefend door een bepaald deel van het werkveld. De media zijn gebruikt om een hetze te creëren en van daaruit is Everberg gegroeid, weliswaar tegen de zin van sommige politici in.

Uw kritiek op de opvoedingswinkel klinkt me als muziek in de oren. Ik heb grote bedenkingen bij het decreet van 13 juli 2007 houdende de organisatie van opvoedingsondersteuning. Het is inderdaad een middenklassendecreet. De idee dat men naar een winkel stapt voor opvoedingsondersteuning past bij een middenstandsmentaliteit. Ik heb de site www.samengroeien.be erop nagekeken. Vooral in Limburg zijn er veel opvoedingswinkels. Daar moeten veel moeilijke kinderen wonen. In Antwerpen en Gent is er telkens slechts één, en dan nog niet in de gepaste wijken.

We hebben sprekers gehoord die allemaal stellen dat in de bijzondere jeugdzorg zeer weinig met de context wordt gewerkt. Dat is hallucinant. De ouders worden er niet bij betrokken. Jongeren komen in een gemeenschapsinstelling terecht en gaan nadien gewoon terug naar huis. In zijn vroegere school is dat kind niet langer welkom. Zijn familie ziet hem ook niet graag meer komen omdat het kind een etiket opgeplakt krijgt. In het wereldje van de kleine criminaliteit is dat kind echter wel welkom. Als je in Mol hebt gezeten, betekent dat immers dat je promotie maakt in de hiërarchie. Het gevolg is dat deze kinderen na een tijdje weer in Mol terechtkomen en later in de Begijnenstraat in Antwerpen en dus op een crimineel spoor.

We hebben getracht een halfvrije instelling in de buurt van Antwerpen in te richten, met een ritme van overdag naar school en 's avonds naar de instelling. De watertoets die verbiedt om op moerassige gronden te bouwen, is toen voor de eerste en enige keer toegepast. Het Agentschap Jongerenwelzijn had toen een terrein in Ekeren gekocht – de voortuin van toenmalig minister Van Mechelen maar nog meer van de heer Dewinter – om er een gemeenschapsinstelling op te bouwen. Door de watertoets is dat niet doorgegaan. Sindsdien is de watertoets nooit meer ernstig genomen. De vraag is vooral wat u van een systeem met halve vrijheid denkt. Kan het een oplossing bieden voor sommige kinderen?

U zegt dat de rol van de jeugdadvocaat niet duidelijk is en bijna nooit aan bod komt. Hoe ziet u idealiter de rol van de jeugdadvocaat? Ziet u die rol vooral weggelegd bij de instroom? Of eerder als begeleider van de jongere die een traject doorloopt in de bijzondere jeugdzorg?

U stelt soms de advocaat te zijn van de ouders. In heel wat dossiers gaat het om een conflict tussen ouder(s) en kind. Is het mogelijk dat dezelfde advocaat en de ouder(s) en de kinderen begeleidt? Of heeft het kind dan ook een eigen advocaat?

U zegt uzelf als een soort begeleider te zien. De bijzondere jeugdzorg werkt met jeugdconsulenten van de jeugdrechtbank of van het jeugdcomité. Hoe is de relatie tussen de jeugdadvocaat en de consulent? Loopt dat goed?

Hebt u ervaring met allochtone jongeren? In Antwerpen en Gent vormen zij een steeds belangrijker aandeel, vooral in de instroom via de jeugdrechtbank. In Antwerpen komen bijna alle allochtone jongeren, bijna 40 percent van de jongeren, niet via het comité maar via de jeugdrechtbank binnen. Het is niet altijd evident om met hen te werken. Wat is uw ervaring?

Mevrouw Marijke Dillen: Ik dank de mensen voor hun toelichting. De kritiek is dat de media onder druk van politici Everberg bijna hebben aangepraat. Ik spreek dat tegen. Er is de voorbije jaren dikwijls door jeugdrechters in Antwerpen en Gent aan de alarmbel getrokken en gewezen op het gebrek aan plaatsen in de gesloten jeugdinstellingen, waardoor de jongeren dikwijls weer op straat terechtkwamen. Ook in het Vlaams Parlement zijn daar talrijke debatten over gehouden.

Jongeren met een psychiatrische problematiek moeten uit de bijzondere jeugdzorg worden weggehaald. Daar is hier ook op gewezen. Door deze jongeren in de psychiatrie te plaatsen komen er echter niet voldoende plaatsen vrij. Er is dus terecht geïnvesteerd in bijkomende plaatsen.

Uw pleidooi voor een herschikking van de middelen en voor meer middelen, zeker aan het begin van de rit, treed ik bij.

U hebt ook gelijk met uw kritiek over de opvoedingswinkels en de opvoedingsondersteuning zoals die in Vlaanderen worden georganiseerd. Ook mijn fractie heeft in het verleden herhaaldelijk en voornamelijk naar aanleiding van begrotingsbesprekingen gezegd dat die opvoedingsondersteuning weggesmeten geld is. Al die kleinschalige projecten worden gefinancierd met gemeenschapsgeld. Men zou die middelen beter gebruiken waar dat nodig is, meer bepaald op het terrein zelf.

Uw pleidooi voor een herverdeling van de middelen is een mooi maar zeer ingewikkeld pleidooi. U hebt verwezen naar de federale en de Vlaamse middelen. U zult in mij een grote bondgenoot vinden om alles over te hevelen naar het Vlaamse niveau zodat wij op een gecoördineerde en structurele manier kunnen werken. Helaas is dat vandaag nog niet het geval.

U hebt verwezen naar de schoolcarrière die sommige jongeren lopen. U hebt daar volledig gelijk in. Ik heb daar wel een vraag over. Ik ondervind soms dat scholen steeds meer de neiging hebben om moeilijkere kinderen, dus kinderen die niet altijd mooi in het rijtje lopen, steeds sneller los te laten. Ik kan me wel voorstellen dat het voor sommige leerkrachten niet altijd evident is om met die kinderen te werken. Ik ondervind echter in Antwerpen dat sommige scholen de kinderen te snel loslaten. Bovendien blijft het centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB) vaak in gebreke. Zij beweren te weinig tijd te hebben voor dit soort problemen. Ik denk echter dat zij zich te gemakkelijk verschuilen achter de regeltjes waaraan zij zich moeten houden. Hebt u contacten met die CLB's vanuit uw functie van jeugdadvocaat? Als u bij uw cliënt vaststelt dat er een probleem is met het schoolgaan, neemt u dan contact op met de school of met de CLB's?

Een andere vraag betreft uw kritiek op het contact met de CBJ's. U zegt dat het moeilijk is om daar binnen te geraken. Geldt dat voor alle gerechtelijke arrondissementen of is dat specifiek een probleem in de grotere steden? Hebt u suggesties om daar verbetering in te brengen? Misschien kunnen wij naar aanleiding van de besluiten die op het eind van onze werkzaamheden zullen worden geformuleerd, suggesties doen om hier verbetering in te brengen.

U hebt ervoor gepleit dat jongeren de mogelijkheid moeten krijgen om verdedigd te worden of zelf een procedure op te starten. Dat is een pleidooi voor rechtsbijstand voor alle jongeren. Op het terrein horen wij echter heel wat klachten van jongeren. Zij krijgen onvoldoende informatie, worden te weinig op de hoogte gehouden van het verloop van de procedure en van de rechten die zij hebben. Dat is ook zo in de praktijk. Als een zaak voorkomt om 9 uur 's ochtends, dan kan die jongere nog snel een beroep doen op de schitterende werking van de jeugdpermanentie. Ik geef zeker geen kritiek op die werking, maar ik kan het die advocaten niet kwalijk nemen dat zij in 10 minuten tijd geen deftig contact kunnen leggen met hun cliënt en het dossier niet grondig kunnen instuderen. Ik denk dat er op wetgevend vlak een en ander kan worden verbeterd. Hebt u daarvoor suggesties?

De jeugdadvocaten hebben zich georganiseerd binnen de verschillende balies. Bij een aantal balies zoals Gent en Antwerpen verloopt dat vrij behoorlijk. Ik heb echter vernomen dat dit niet algemeen is over de verschillende balies in Vlaanderen. Kunt u daar meer toelichting bij geven? Hebt u suggesties om daar verbetering in te brengen?

Mevrouw Vera Celis: Ik sluit met mijn vragen aan bij mevrouw Dillen. Ik kan me volledig vinden in de analyse die ze heeft gemaakt over de besteding van de middelen. Indien de Vlaamse Gemeenschap het beheer van de budgetten volledig op zich zou nemen, dan zouden die middelen besteed kunnen worden aan de ambulante zorg in plaats van aan de residentiële opvang. We moeten inzetten op zorgondersteuning bij het ontstaan van de problematiek in plaats van op het einde van de rit.

Het decreet van 13 juli 2007 houdende de organisatie van opvoedingsondersteuning laat toe dat OCMW's daar een rol in spelen. Is het volgens u verstandig om dit op te nemen in de taakuitbreiding van een OCMW? OCMW's die lokaal zijn gevestigd, zijn mijns inziens het meest betrokken bij de situatie van de jongere. Zij kennen het gezin, de familie, de omstandigheden.

U zegt dat de school verantwoordelijkheid moet nemen in zulke zaken. Dat is terecht, maar het omgekeerde is me ook bekend. Ik heb het dan over scholen met probleemjongeren, en dan zeker het deeltijds beroepsonderwijs dat een grote instroom van probleemjongeren kent, die deze jongeren opvangen om ze van de straat te houden. Zij hebben alle instanties gedurende lange of korte tijd gecontacteerd. Zij hebben hulp gekregen, maar ze kunnen niet aan een structurele oplossing geraken. De school is hier vragende partij en neemt voor 200 percent haar verantwoordelijkheid, maar krijgt die jongeren niet op de juiste plaats. Hoe gaat u daarmee om? Er zijn gevallen waarbij de gemeenschapsinstellingen of de ambulante dienst van het openbaar psychiatrisch zorgcentrum zijn gecontacteerd. De jongere zit echter nog altijd met een serieuze problematiek op school en men vindt daar geen structurele oplossing voor. Dat is de keerzijde van de medaille.

Op een bepaald moment zegt u dat de psychiatrische gevallen moeten worden losgekoppeld van de bijzondere jeugdzorg. Ik denk dat in een aantal specifieke gevallen jongeren psychologische hulp en bijstand moeten krijgen. Ik vraag nu niet om een analyse te maken als wetenschapper, maar waar is dan de lijn tussen de bijzondere jeugdzorg en de psychiatrische problematiek die volgens mij perfect kunnen samengaan? Het ene kan voortvloeien uit het andere. Hoe gaan we daarmee om?

Mevrouw Vera Jans: De sprekers zijn erin geslaagd een gedeeltelijk antwoord te geven op de vraag die deze commissie zich stelt: wat moeten we doen om de instroom in de bijzondere jeugdzorg te verminderen? Of nog: wat zou de verklaring kunnen zijn voor het feit dat die instroom steeds toeneemt en dat op steeds jongere leeftijd?

U hebt het gehad over het jeugdwelzijnswerk. Dan zijn er de voorbeelden van wijkwerking en buurtwerking. De banden met de school, de wijk, de buurt, de school en de familie worden best niet doorgeknipt. Wanneer die jongeren nog naar school gaan, dan is het

meestal de zoveelste school in de rij. Het is moeilijk om dat te vermijden. Dit is een zeer duidelijke hint wat wij moeten en kunnen doen om een begin van oplossing te zoeken.

Het verhaal van de jongere met de psychiatrische problematiek is zeer ingewikkeld. Is het een diagnose, een gedragsstoornis? Hoe moet men dit aanpakken? Wie moet dat doen?

Ik had me voorgenomen om het niet te hebben over opvoedingsondersteuning om te vermijden dat we dit debat hier opnieuw zouden voeren. Als mede-indiener van het decreet voel ik me echter genoodzaakt om een aanvulling te maken. Ik begrijp u wanneer u zegt dat een winkel in het centrum van een grote stad niet de oplossing zal zijn. Het is ook niet de bedoeling dat dit de oplossing is voor de bijzondere jeugdzorg. Wel is het zo dat er opvoedingswinkels zijn in Vlaanderen. In het decreet hebben we inspiratie gevonden bij de opvoedingswinkel van Genk. Die opvoedingswinkel is gegroeid vanuit het buurt-opbouwwerk, vanuit het centrum algemeen welzijnswerk, vanuit het OCMW, en samen met de verenigingen waar armen het woord nemen. Zij zitten niet in dat gebouw. Zij gaan naar die wijken en naar die mensen. Dat is voor mij en voor de indieners van het decreet wat een opvoedingswinkel moet zijn. Het gaat niet over dat gebouw in het centrum van de stad. U moet echter weten dat het decreet veel meer toelaat zoals samenwerking met het OCMW, met het buurtopbouwwerk. De mogelijkheden zijn er, maar we moeten daarin nog groeien. Ik begrijp echter uw kritiek.

Mevrouw Güler Turan: De opvoedingswinkels zullen voor bepaalde mensen hun nut hebben. Ik betwist niet dat dit een goed decreet is maar er moeten ook middelen tegenover staan. Ik heb de opvoedingswinkel in Antwerpen bezocht. Zij doen daar heel erg hun best om het model van Genk over te nemen. Wanneer de middelen beperkt zijn, kan er op het veld niet zoveel gebeuren.

Ik wil nog even terugkomen op de rechtspositie van de jongere en de toegankelijkheid van een advocaat. In ben zelf advocaat. Tijdens mijn pro-Deotijdperk kwam ik zonder enige vooropleiding in een pool terecht. Ik moest daar wachten in een wachtzaal tot er een jongere binnenkwam. Ik kreeg een dossier in handen en moest twee minuten later met de jongere voor de jeugdrechter verschijnen. Voor de MOF-gevallen was bijstand van een advocaat op dat moment een optreden pro forma waarbij er weinig effectieve hulp werd geboden. Nochtans is dat precies heel belangrijk voor de minderjarige. Gelukkig gaat het er vandaag anders aan toe. De advocaten hebben zich gevormd en om de twee jaar is er de jeugdadvocatenopleiding.

Ik heb toch nog een aantal praktische vragen. Ik weet dat in Brugge en in Brussel het systeem van de jeugdadvocatuur nog niet werd overgenomen. Daar werken ze nog altijd met de pools, met stagiairs die in een pool terechtkomen, en ik denk dat het er daar even slecht aan toe gaat als toen ik ben begonnen – en dat is nog niet zo lang geleden. Hoe kunnen we de goede voorbeelden opleggen aan de andere balies?

In de Senaat is de commissie Justitie op dit ogenblik bezig met de rechtspositie van en de hulpverlening aan jongeren. Ik zou vandaag graag van u een aantal specifieke aanbevelingen of voorbeelden van 'good practices' willen horen. Hoeveel tijd heeft een jeugdadvocaat om het dossier in te kijken? Heeft die een geschikte locatie? Op hoeveel tijdstippen heeft hij de mogelijkheid om met de minderjarige in contact te komen?

Mevrouw Vogels heeft er ook al op gewezen dat ouders vaak in paniek zijn. Het gaat niet altijd om jongeren die voor de zoveelste keer voor de jeugdrechter verschijnen. De ouders zitten ook met veel vragen en willen ook begeleid worden. Ik besef dat de advocaat op dat ogenblik de advocaat van de minderjarige is. Het is dan niet altijd makkelijk om de kwestie aan de ouders uit te leggen, want soms gaat het inderdaad om tegenstrijdige belangen en kan de jeugdadvocaat de ouders niet goed begeleiden. Ik vraag me af hoe dit in de praktijk verloopt. We moeten afstappen van het pro forma aanstellen van advocaten,

van het ontwikkelen van een goed systeem zonder dat er een goede en effectieve invulling wordt gedaan. Ik weet dat we op de goede weg zijn, maar ik heb vragen over de tijdstippen, de mogelijkheden en zo meer.

De bereikbaarheid van de advocaat voor de minderjarigen in het algemeen is, net zoals de bereikbaarheid van de advocaat voor meerderjarigen, altijd een probleem. Ziet u ter zake een specifiek verbeterpunt?

De pool van jeugdadvocaten krijgt een dossier in handen. Op het ogenblik dat er een jeugdadvocaat is, heb ik begrepen dat die de minderjarige verder volgt en dat het dossier niet meer wordt doorgegeven. Ik heb begrepen dat het is zoals een trajectbegeleider in Welzijn en dat er dus een juridische trajectbegeleider is. In welke mate is dit zo in de praktijk? Wat gebeurt er als een advocaat niet kan komen? Wordt die dan door een tijdelijke vervanger ingelicht? In welke mate worden de opvolging en de informatie gecentraliseerd bij één begeleider-advocaat?

Ik heb nog een vraag over de instroom via de bijzondere jeugdzorg. Wie via de jeugdrechtsbank komt, komt sowieso in contact met een advocaat, maar in de bijzondere jeugdzorg is dat niet altijd het geval. Het zijn dan meestal de ouders die met een bepaalde problematiek worden geconfronteerd, die een advocaat contacteren. Het is daarbij niet altijd duidelijk voor wie die optreedt: voor de ouders of voor het kind. Ik heb daar grote vraagtekens bij. Als ouders een weigerachtige houding aannemen ten overstaan van de bijzondere jeugdzorg, wordt er langs de jeugdrechter gepasseerd en dan zal er wel een advocaat zijn, maar dan is er al een heel traject afgelegd waarbij de minderjarige wellicht niet gehoord werd en van wie de belangen op juridisch vlak nog niet werden behartigd. Ik vraag me af of we de jeugdadvocaat niet in een eerder stadium moeten inschakelen. Ziet u daar het nut van in?

We moeten ook vermijden dat er een centraal meldpunt komt en een persoonlijke trajectbegeleider, en daarnaast een persoonlijke begeleider-advocaat en een gezinshulp. Het aanbod moet inderdaad niet al te groot zijn, want dan zouden ze elkaar kunnen tegenwerken. Het is ook niet de bedoeling dat de advocaten bepalen wat mag en wat niet. U bent ook op de hoogte van het Salduz-arrest. Het zal een grote impact hebben op beklaagden en op het verhoor van beklaagden, en het zal evengoed van toepassing zijn op minderjarigen. Gelukkig werd het systeem hier nu al een beetje opgezet, maar de Senaatscommissie is nog altijd aan het uitzoeken waar geland zal worden met het Salduz-arrest. We moeten erop toezien dat de wachtadvocaten voor de beklaagden, de ondervraagden, niet meegetrokken worden voor de minderjarigen en dat er een praktische invulling aan wordt gegeven. In Antwerpen bijvoorbeeld, komen ze allemaal in een gebouw terecht. We moeten ervoor zorgen dat de goede ervaringen die de jeugdadvocaten op dit ogenblik hebben, niet verloren gaan.

Ik vraag dus gewoon even de opsomming van de problemen, de praktische mogelijkheden van de advocaten en vooral ook naar het moment waarop er een eerste tussenkomst moet zijn.

Mevrouw Mieke Vogels: Vindt u het ook niet beter dat MOF'ers en POS'ers apart worden opgevangen en dus dat er bijvoorbeeld geen POS'ers meer zijn in de gemeenschapsinstellingen?

Mevrouw Else De Wachter: Wat altijd terugkeert, zijn de oneigenlijke plaatsingen, het verhaal van vraag en aanbod en de schrijnende toestand van kinderen en jongeren met een psychiatrische aandoening die op een totaal verkeerde plek terechtkomen. Aan die zaken moeten we echt aandacht besteden, ook in de verdere werkzaamheden en in de aanbevelingen van onze commissie.

Als ik het goed heb begrepen, doet u ook een oproep om met een vertrouwenspersoon te werken van in het begin van het traject tot op het einde, iemand bij wie de jongere altijd terecht kan, eender waar ze zich bevinden en wanneer. Het moet iemand zijn op wie ze altijd kunnen terugplooiën. En als ik het goed heb begrepen, pleit u ook voor de contextgebonden aanpak. Kunt u dit nog even bevestigen?

Naar aanleiding van de gesprekken die we al eerder hadden, maar ook naar aanleiding van wat u vertelt, vraag ik me steeds meer af of we inzake het onderwijs ook geen aandacht moeten besteden aan de onderwijsinstellingen die heel veel aandacht besteden aan het feit dat kinderen of jongeren altijd een tweede of een derde kans moeten krijgen in het onderwijs. In steden merken we echter vaak dat een school die een straat verder ligt dat helemaal niet doet en dat daar een jongere die een beetje buiten de lijntjes kleurt, niet langer welkom is. Dat heeft effect op die andere scholen die ervoor openstaan om aan iedere jongere kansen te geven. Moeten we de onderwijsvormen die hier wel voor openstaan, extra ondersteunen in hun werk? Belonen is misschien geen goede term, maar ze leveren wel extra inspanningen en dus moeten we er misschien meer aandacht aan besteden.

De heer Geert Decock: Onder jeugdadvocaten, maar wellicht ook onder advocaten in het algemeen, wordt vaak verteld dat Vlaanderen bestaat uit Antwerpen en de rest van Vlaanderen. Ik hoor ook nu weer dat Antwerpen iets anders is dan de rest van Vlaanderen.

Ik wil geen polemieken voeren, maar ik weet dat de man die de Everbergwet ooit heeft geschreven, dat tegen zijn zin heeft gedaan – hij was ook van Gent afkomstig, niet van Antwerpen. Er was toen echt wel een oplossing nodig, ik herinner me de situatie vrij goed. Ik stel nu wel vast dat Everberg, zeker aan Vlaamse kant, met 24 en binnenkort met 30 bedden, niet altijd tot zelden volledig bezet is. We halen de volle capaciteit niet. Ook Tongeren is bijlange niet volledig bezet. Is het dan nodig? Als we de cijfers bekijken van de Vlaamse analyses, merken we dat er een permanente bezettingsgraad is van 96 à 97 procent, en dat men staat te wachten tot er eentje weg is om de vrijgekomen plaats opnieuw in te vullen. We moeten ons dan toch vragen stellen over de kostprijs van de federale inrichtingen die een veel lagere bezettingsgraad hebben.

De voorzitter van de jeugdmagistraten zit ook bij ons in Gent. De communicatie loopt goed. Ook zij zegt dat de jeugdmagistraten, behalve misschien in Antwerpen, dit niet nodig vinden. Er is misschien wel een verschil. Ook de stijging van de instroom in de bijzondere jeugdzorg situeert zich in belangrijke mate in Antwerpen. Ik ben niet van Antwerpen, ik ga er dus geen verdere uitspraken over doen. Ik vind het vrij moeilijk, maar misschien moet een bevolkingsdeskundige eens proberen te onderzoeken waarom het op deze manier geëvolueerd is.

Mevrouw Sofie Van Rumst: Mevrouw Vogels had het over het systeem van de halve vrijheid en met name in De Overstap. Ik meen dat daar heel wat over te zeggen valt, maar misschien is dit niet het juiste forum. Dit gaat voor mij over een veel fundamentele vraag, namelijk de vraag of we de opsluiting van jongeren kunnen toevertrouwen aan privévoorzieningen. Volgens mij is dit nog altijd een taak van de overheid. Als jongeren worden opgesloten in een privévoorziening, dan hebben ze ook vaak minder rechtswaARBorgen dan bijvoorbeeld in een gemeenschapsinstelling. Ik sta daar bijzonder terughoudend tegenover, ook al beseft ik dat een en ander met de beste bedoelingen is gebeurd.

Daarnaast is volgens mij het betere model het volgende – en ik weet dat professor Adriaenssens dit zeker steunt: als er dan toch een residentiële plaatsing moet komen in een gemeenschapsinstelling, dan zou dit eigenlijk moeten gebeuren per stad of heel erg regionaal. Vandaag hebben we Ruiselede en Mol. Jongeren uit Gent, Antwerpen, Limburg gaan allemaal naar die twee instellingen. Heel vaak zijn die jongeren afkomstig uit een gezin met een sociaal-economisch precaire situatie. Heel vaak hebben de ouders geen wagen ter beschikking. De jongeren die in de gemeenschapsinstelling verblijven of in

een jeugdgevangenis, bijvoorbeeld in Everberg of in Tongeren, krijgen daardoor zelden of nooit bezoek. Hoe kan men verwachten dat de context betrokken wordt bij een dergelijke plaatsing als het contact met de context zo goed als onmogelijk wordt gemaakt, enkel en alleen door de afstand? Dat is mijns inziens een bijzonder groot probleem.

Over het systeem van halve vrijheid zal men later zeker nog moeten nadenken. Ik blijf erbij dat jongeren niet opgesloten kunnen worden in privévoorzieningen, dat is een taak van de overheid.

Mevrouw Mieke Vogels: Het was de bedoeling om vanuit Ekeren een gemeenschapsinstelling met halve vrijheid te organiseren. Ekeren ligt immers in Antwerpen. De helft van de jongeren in Mol komt uit Antwerpen. Het was de bedoeling om de gemeenschapsinstelling in het Antwerpse in te richten om van daaruit de halve vrijheid te organiseren. Mijn vraag ging niet zozeer over De Overstap, maar wel over de werkvorm halve vrijheid.

Mevrouw Sofie Van Rumst: Dat kan inderdaad positief zijn.

De heer Geert Decock: Ik ben aangenaam verrast als mevrouw Jans zegt dat het oorspronkelijke concept van de opvoedingswinkel een buurthuis is of een inloophuis, waar mensen uit aandachtsbuurten binnen kunnen. De uitvoerende macht moet er misschien eens over nadenken in welke mate men dergelijke initiatieven subsidieert in plaats van de bestaande. Als iedereen het erover eens is, moet men consequent zijn en de nodige wijzigingen aanbrengen.

Onderwijs is ons ding niet. We proberen wel om op basis van de ervaringen met de jongeren een visie te ontwikkelen en we lezen er ook wel iets over, maar het is niet van ons dat u hierover de antwoorden moet verwachten. Misschien moet in het onderwijs eens over het model van de 1bis-voorzieningen in de bijzondere jeugdzorg worden nagedacht. Dit zijn private voorzieningen binnen de bijzondere jeugdzorg die zich ertoe engageren een opnamplicht te respecteren en daarvoor een betere omkadering krijgen. Misschien moeten we de scholen die zich in navolging van dit voorbeeld engageren om voor hun jongeren te blijven gaan, een betere ondersteuning bieden. De jongeren die disfunctioneel gedrag vertonen, zouden in dat geval niet meer zomaar worden buitengezet. De scholen zouden zelf een oplossing bieden en zich met dat beeld profileren. Daarvoor zouden ze dan wel meer personeel en een betere financiering moeten krijgen. Hoewel ik hier niet voldoende thuis in ben, zie ik hierin toch een belangrijke inspiratiebron.

Meestal heeft in een parlement een aantal advocaten of gewezen advocaten zitting, die de jeugdadvocatuur enigszins kennen. Wat de praktische kant van de zaak betreft, begin ik met de vragen en opmerkingen van mevrouw Turan over de situatie in Antwerpen. Daar heerst een verkeerd beeld over. Ik kom zelf uit Gent. De jeugdpermanentie in Antwerpen is echter de beste van heel Vlaanderen. Dit is een voorbeeld van de manier waarop moet worden gewerkt.

Er is echter een probleem. Ik weet niet of deze commissie hiervoor een oplossing kan bieden. Het gaat erom dat de bijstand door gevormde, opgeleide jeugdadvocaten enkel een aanbeveling van onze beroepsorganisatie is. Dit is geen wettelijke verplichting. De Unie van Jeugdadvocaten heeft de opstellers van het wetsvoorstel betreffende de familierichtbanken zo ver gekregen de bepaling op te nemen dat de bijstand aan minderjarigen door gespecialiseerde advocaten moet gebeuren. Wie hier snel werk van wil maken, moet er maar voor zorgen dat de Senaat dit wetsvoorstel zo snel mogelijk goedkeurt. Zodra dat is gebeurd, moeten minderjarigen verplicht door opgeleide jeugdadvocaten worden bijgestaan.

Momenteel kunnen we ons enkel beroepen op wat in het gerechtelijk wetboek staat. Recent heeft de Raad van Europa opnieuw een richtlijn over de bijstand van minderjari-

gen opgesteld. Hierin staat dat het om gespecialiseerde mensen moet gaan. Wie bijstand aan minderjarigen verleent, moet ook een opleiding in de communicatie met minderjarigen hebben gevolgd.

Tot nader order wordt de richtlijn betreffende de verplichte bijstand door erkende jeugdadvocaten in Gent en in een aantal andere arrondissementen niet gevolgd. We moeten blijven proberen. Het lijkt echter onmogelijk onze beroepsgroep alsnog te overtuigen hier een verplichting van te maken. De discussie gaat zelfs de andere richting uit. Dit is een van de redenen waarom de Unie van Jeugdadvocaten is opgericht. We willen die accenten blijven leggen. De meeste leden van onze organisatie gebruiken de geëigende kanalen, zoals de Orde van Vlaamse Balies (OVb), om dit doel te bereiken.

Wat de concrete rol van de jeugdadvocaten betreft, heeft iemand de omschrijving juridische trajectbegeleiders naar voren geschoven. Ik denk dat dit een uitspraak van mevrouw Dillen was. Dit lijkt me in elk geval een juiste invulling. Het is tegelijkertijd een gedeeltelijk antwoord op de vragen van mevrouw Turan.

Dit is ons engagement. Indien de aanbevelingen worden gerespecteerd, blijft de advocaat de minderjarige volgen van het eerste moment tot het moment waarop hij meerderjarig wordt. Dit maakt ons, nog meer dan de rest, trajectbegeleiders. Het mooiste voorbeeld uit mijn eigen ervaringen is bij mij toegekomen toen hij zeven jaar oud was. Nu heeft hij me als volwassene ingeschakeld om een burgerlijke zaak te behandelen.

Indien we jongeren van de leeftijd van 7, 8 of 9 jaar tot de leeftijd van 18 jaar blijven volgen, merken we dat we de enigen zijn die heel die tijd blijven. Op die tijdsspanne is de jeugdrechter veranderd, is de consulent al zevenmaal veranderd en is het personeel van de voorziening ook al grondig gewijzigd. Indien het om een ambulante ondersteuning gaat, blijkt de thuisbegeleiding door anderen te worden verzorgd. Wij zijn in feite de enige constante. Het lijkt me belangrijk dit te blijven aanbieden.

We zijn geen hulpverleners. Mevrouw Vogels heeft ons bijna gesuggereerd met die jongeren op stap te gaan. Indien we pleiten voor trajectbegeleiders die vanuit de wijken en de buurten werken, ligt onze rol duidelijk ergens anders. Wij zijn enkel de juridische trajectbegeleiders. Wij zorgen ervoor dat de rechten van de jongeren maximaal worden gerespecteerd. Wij vertalen wat zij willen. Er wordt vaak gezegd dat vanuit het belang van de minderjarige moet worden vertrokken. De jeugdrechter en de consulent moeten het belang van de minderjarige behartigen. Wij moeten de stem van de minderjarige laten horen. Wij zijn de woordvoerder van de minderjarige. Het is mogelijk dat de minderjarige iets anders wil dan wat wij eigenlijk de beste oplossing vinden. Wij zijn echter de advocaat.

Veel mensen zijn nog steeds van mening dat een advocaat de jeugdrechter geen oplossing voor een minderjarige kan voorstellen waar hij zelf niet achter staat. Ik heb echter nog nooit een advocaat in een strafzaak horen pleiten dat het hem een goede zaak lijkt zijn cliënt in zijn eigen belang op te sluiten. Een advocaat is niet de verdediger van het algemeen belang. Hij is de woordvoerder van de minderjarige. Zelfs als ik vind dat het voor een minderjarige beter zou zijn tot een plaatsing over te gaan, kan ik dat niet verdedigen indien hij hier zelf niet om vraagt.

Ik kan wel permanent met de jongeren in discussie treden. Daarom dat ik de jeugdadvoaat als trajectbegeleider blijf omschrijven. Ik vertrek vanuit zijn mening. Ik zoek, samen met hem, de beste oplossing.

De discussie over Salduz-arrest is een heel andere zaak. De tijd is te kort om nu hier op in te gaan.

Mevrouw Sofie Van Rumst: Er is nog gevraagd hoeveel tijd we hebben om een dossier voor te bereiden. Indien een advocaat op tijd wordt geraadpleegd, hangt het van hemzelf af hoeveel tijd hij neemt om zijn dossier degelijk voor te bereiden. Op zich vormt dit niet echt een probleem.

De heer Geert Decock: Ik wil me niet over alle balies uitspreken. We mogen trouwens niet vergeten dat de 24 uurregel nog altijd een rol speelt. Indien een jongere voor een misdrijf wordt voorgeleid, verloopt de communicatie met de jeugdrechter praktisch overal vrij goed. Indien een minderjarige, bij wijze van spreken, om 10 uur in de rechtbank verschijnt en om 10 uur zou moeten worden voorgeleid, is er geen enkele jeugdrechter die echt om 10 uur begint. Hij geeft steeds de kans het voorgesprek te voeren.

We krijgen steeds meer de kans het voorgesprek in de private sfeer te voeren. Dat was vroeger een stuk moeilijker. We krijgen hier ook voldoende tijd voor. Dat moet niet langer snel in de gang, voor de deur van de rechtszaal, gebeuren.

Jongeren die zeer ernstige feiten hebben gepleegd, worden vaak geboeid binnengebracht. Vroeger moesten die jongeren geboeid blijven. Nu zeggen we dat de boeien moeten worden afgenomen. Daar hebben we voor moeten vechten. Ik wil mijn gesprek in het advocatenlokaal voeren. De politie moet daar niet bij blijven, maar kan aan de deur wachten. In de beginperiode had de politie de opdracht de minderjarige geboeid te houden tot hij bij de jeugdrechter was verschenen. Het is echter weinig zinvol een gesprek te voeren met een jongere die met boeien aan een politieagent hangt. Dit is ook geëvolueerd. Indien dit nog eens gebeurt, stappen we naar de jeugdrechter. Die verklaart dan dat de advocaat de kans moet krijgen de jongere te spreken. Op dit vlak zijn we op een paar jaar tijd sterk in de goede richting geëvolueerd. We krijgen dan ook het gevoel dat we de mogelijkheid hebben de taak van juridische trajectbegeleider kwaliteitsvol in te vullen.

Mevrouw Vogels heeft nog een vraag over POS en MOF gesteld. Als jeugdadvocaten durven we daar echter niet veel over te zeggen. Dit historisch debat komt trouwens steeds opnieuw terug. Wie het debat volgt, kent de pro's en de contra's. Ik geef ook het vak jeugdrecht aan de Arteveldehogeschool. Die discussie wordt daar ook gevoerd. Ik krijg alle standpunten te horen. Meestal blijkt hieruit enkel dat er pro's en contra's zijn. Ik zal dan ook geen duidelijk standpunt innemen.

Misschien moeten we wachten op de evaluatie van de houding die nu in Nederland is aangenomen. In Nederland worden de MOF'ers en de POS'ers in aparte voorzieningen opgesloten of geplaatst. Ik ben in lichte mate geneigd hierin mee te gaan.

Ik zie echter veel POS-gevallen waarvoor omwille van kleine jeugddelinquentie een MOF-omschrijving wordt gevorderd. Eigenlijk gaat het om een POS. Ik heb er dan ook geen problemen mee dat die jongeren met andere POS'ers in eenzelfde voorziening worden opgevangen. Ze kunnen daar hetzelfde hulpverleningstraject volgen. Ik ben er dan weer wel voor de zware delinquenten van de POS'ers af te zonderen. Volgens mij zitten die in de praktijk trouwens niet vaak meer samen.

Mevrouw Mieke Vogels: Ik wil erop wijzen dat 70 procent van de meisjes in de gemeenschapsinstellingen eigenlijk POS'ers zijn.

Mevrouw Sofie Van Rumst: Ik heb de indruk dat veel meisjes die in Beernem verblijven, een MOF-omschrijving hebben gekregen om op die manier van de buffercapaciteit gebruik te kunnen maken. Bepaalde jongeren hebben op zich geen zware feiten gepleegd, maar bevinden zich in een zwaar problematische opvoedingssituatie. Eigenlijk hebben ze nood aan een structurele, gesloten setting. Indien zo'n meisje als een POS wordt aange-

meld, luidt het antwoord dat er geen plaats is. Indien dat meisje het MOF-statuuut kan krijgen, wordt ze in de buffer opgenomen. De vraag is dus wat die statuten nog waard zijn. Vaak lopen ze wegens het plaatsgebrek door elkaar.

Mevrouw Mieke Vogels: Als men het over de rechten van de jongeren heeft, kan dat eigenlijk niet. Dit betekent immers dat dit meisje met het MOF-etiket verder door het leven moet.

De heer Geert Decock: We mogen ook niet vergeten dat dit in Beernem geweten is. Iedereen weet daar wie het POS- of het MOF-statuuut heeft. De meisjes weten dit ook van elkaar. Het is natuurlijk pure casuïstiek, maar ik weet dat de omschrijving van een paar meisjes van POS naar MOF is omgezet om in de buffercapaciteit te kunnen worden opgenomen.

Op zich kan dit eigenlijk niet. Het is echter niet altijd gemakkelijk. We zouden dit zelfs misbruik van de regelgeving kunnen noemen. Ik kan echter ontdekken dat ik de advocaat ben van een meisje dat in een open voorziening is geplaatst, dat daar vier of vijf keer wegloopt en altijd weer door de loverboy aan de deur wordt opgehaald en dat binnen de kortste keren weer in het prostitutienetwerk wordt ingeschakeld. Op dat ogenblik zal ik niet protesteren dat het parket de politie de opdracht geeft dat meisje te ondervragen over haar gezamenlijk drugsgebruik met minderjarigen. Op die manier kan ze de MOF-kwalificatie krijgen en in Beernem een plaats krijgen. Op dergelijke ogenblikken lijkt dit me de beste oplossing.

Ik moet echter steeds in discussie met de minderjarige treden. Het gaat hier om een permanente afweging. Wat is het belang? Ik moet de boodschap van de minderjarige brengen. Indien de minderjarige stelt dat hij of zij dat niet wil, is het mijn taak dit aan de jeugdrechter te vertellen.

Uiteindelijk kan ik hier soms begrip voor opbrengen. Ik vind het erg dat de regelgeving ons ertoe noopt van een eigenlijke POS een MOF te maken om de buffercapaciteit te kunnen gebruiken. Ik zoek nog naar het eerste meisje dat een zware MOF is en waarbij het niet aangewezen zou zijn haar samen met de andere POS'ers in een gemeenschapsinstelling te plaatsen.

De heer John Crombez: Ik heb daar alle begrip voor. Is het niet beter een aanklacht te formuleren tegen het systeem?

De heer Geert Decock: Dat doen we ook.

De heer John Crombez: U beschrijft een situatie van iemand die herhaaldelijk wegloopt en op zeer jonge leeftijd in de prostitutie terechtkomt. Het feit dat we niet in staat zijn om deze kinderen van straat te halen, is toch onverantwoord. Dat is een groter probleem dan de discussie of men ze al dan niet apart moet houden.

De heer Geert Decock: Precies daarom geef ik hier dat concrete voorbeeld. Het is niet de eerste keer dat we deze aanklacht formuleren. Dat gebeurt vaak, ook door andere advocaten die dezelfde problemen ervaren. Men protesteert niet alleen door met een concrete casus naar buiten te stappen. Heel vaak lopen zaken mis. Telkens stellen we dat er dringend werk van moet worden gemaakt. Het probleem is dat de cliënt aan de advocaat de opdracht moet geven om bijvoorbeeld beroep aan te tekenen of in cassatie te gaan, wat dikwijls moeilijk ligt.

Voor het decreet over de rechtspositie van minderjarigen was goedgekeurd, kregen we als advocaat van de ouders zelfs geen inzage in het dossier van het comité voor bijzondere

jeugdzorg. Dat was onaanvaardbaar en frustrerend. Eindelijk hebben we toen een cliënt gevonden die ervoor wou gaan en we hebben toen pro Deo tot bij de Raad van State geprocedeerd en gelijk gekregen.

Mevrouw Mieke Vogels: Ik had ook een vraag gesteld over de multiculturele realiteit. Andere culturen gaan immers anders om met schuldbekentenis. Bij de herstelbemiddeling, beter dan opsluiting, is dat een moeilijk aspect, zeker voor allochtonen. Hebt u daar als advocaat ervaring mee?

De heer Geert Decock: Bij de voorbereiding van de jeugdwet zijn we als advocatuur ook betrokken partij geweest. De invulling van de jeugdwet met een herstelbemiddeling met een bekentenis is zodanig geformuleerd dat er rekening wordt gehouden met het feit dat men in bepaalde culturen gemakkelijk ontkent. Het Grondwettelijk Hof heeft het ons intussen nog gemakkelijker gemaakt. Er moet zelfs geen aanduiding van schuld meer zijn om aan herstelbemiddeling te kunnen doen. De ervaring is dat deze jongeren vaak toch willen meewerken, zelfs al ontkennen ze de feiten, ook ten aanzien van hun advocaat.

In de praktijk zal de advocaat, voor zover de feiten voldoende duidelijk zijn, herstelbemiddeling voorstellen en de jongere ervan overtuigen om mee te werken. In de praktijk lukt dat ook. De meeste herstelbemiddelaars weten intussen ook hoe ze met allochtone jongeren best bemiddelen.

Voor bepaalde culturen ligt het ook zeer moeilijk om vrijwillig met hulpverlening mee te werken. Als een comité voor bijzondere jeugdzorg in een allochtoon gezin hulpverlening voorstelt bijvoorbeeld door kinderen te plaatsen, zal dat op weerstand stuiten, zelfs al voelt men dat iedereen dat wel wil. In de Vlaamse cultuur zal men binnen het gezin gemakkelijker akkoord gaan met een hulpverleningsvoorstel omdat het gezien wordt als het beste voor het kind. In het geval allochtone ouders vrijwillige hulp weigeren, is vasthouden aan subsidiariteit weinig zinvol. We moeten in deze gevallen consequent naar de rechtbank durven te stappen, en de parketmagistraten zouden dan bij hoogdringendheid moeten vorderen. Allochtone mensen zijn tevreden dat er hulp komt voor het kind en dat ze daarover zelf niet moeten beslissen. Het voordeel van het optreden van de rechtbank is dat er dan duidelijke rechtsbijstand komt voor de ouders en de minderjarige. Er is ook een tegensprekelijk debat, iets wat we in de jeugdhulpverlening op het niveau van het comité niet hebben.

De heer John Crombez: Wat MOF en POS betreft, wordt af en toe gebruikgemaakt van de collocatiewet om kinderen en jongeren geplaatst te krijgen. Mijn tweede vraag betreft de opleiding van jeugdadvocaten. Verlopen de opleidingen in functie van de nood aan jeugdadvocaten? De tendens zou in België tegen elke vorm van specialisatie gericht zijn.

De heer Geert Decock: Ik zit hier voor de Unie van Jeugdadvocaten die voorstander is van een kwaliteitsvolle opleiding van jeugdadvocaten. Mijn beroepsgroep, de Orde van Vlaamse Balies, staat echter op de rem. Stagiairs moeten nog altijd het hele werkveld leren kennen, al was het maar om hun eigen voorkeuren te kunnen ontdekken. Men vertrekt nog altijd van het belang van de advocaat in plaats van de positie van de rechtsonderhorige.

Er heerst grote schrik dat als men specialisaties toelaat, controle nadien onvermijdelijk wordt. Men kan uiteraard specialist zijn van een of andere rechtstak, maar wil niet gecontroleerd of georganiseerd worden. Een verplichte opleiding aanvaarden om als specialist te worden erkend, betekent dat men in de toekomst ook voor andere specialisaties verplicht zou worden om een cursus te volgen, en daarop gecontroleerd zou worden. De Orde wil geen controle in die zin. Dat is het grote probleem.

Volgend jaar wordt weer een basisopleiding van 80 uur verstrekt. In de meeste arrondissementen zijn er genoeg jeugdadvocaten om de permanentie te laten draaien. In Antwerpen zijn er al een 80-tal opgeleide jeugdadvocaten. Dendermonde heeft er ook al vrij veel. In kleinere arrondissementen zoals Ieper-Veurne of Oudenaarde zijn er nog te weinig.

Mevrouw Sofie Van Rumst: Collocatie in de bijzondere jeugdzorg is een groot probleem. In België zijn heel weinig bedden in de kinderpsychiatrie beschikbaar. Multiproblemjongeren met een psychiatrische problematiek komen vaak via de bijzondere jeugdzorg in een mpi terecht. Deze instellingen zijn vaak niet voorzien op jongeren met een zware problematiek. De jongere kan echter nergens anders terecht, en op een of ander crisismoment worden het parket en een arts ingeschakeld om vast te stellen dat de jongere aan een of andere geestesstoornis lijdt, alleen maar om de jongere tijdelijk uit de voorziening weg te halen. De jongere komt dan voor 40 dagen in de volwassenenpsychiatrie terecht. Ofwel blijft de jongere daar zitten – al hoort de jongere daar niet thuis – ofwel komt er een vervolghulpverlening. Als de jongere geluk heeft, vindt men dat. Dan wordt aan de procureur gevraagd om van de jongere een MOF'er te maken.

Het probleem is dat bijna geen enkele voorziening opnameplicht heeft. De jongere kan nergens naartoe als de voorziening zelf niet de deuren openstelt. Alleen de gemeenschapsinstellingen hebben opnameplicht. Daar komt men alleen maar binnen in de buffercapaciteit als er sprake is van een MOF. Dus is er een procureur nodig die welwillend is en stelt dat het incident wordt omschreven als misdrijf en gaat de jongere vanuit de volwassenenpsychiatrie naar een gemeenschapsinstelling. Dat is zeer schrijnend. Er is geen andere oplossing.

De vraag was ook of scholen dergelijke jongeren niet gemakkelijk wegschuiven. Dat is een algemeen probleem binnen de voorzieningen van de bijzondere jeugdzorg. Er is geen opnameplicht. Er zijn in de residentiële opvang vaak wachtlijsten. Wat gebeurt er? Jongeren moeten solliciteren naar een plaats en jongeren met een zwaardere problematiek komen er bijzonder moeilijk in. Eigenlijk denk ik dat er soms een grotere tendens is ook binnen de bijzondere jeugdzorg om de moeilijkere gevallen er vlugger uit te schuiven. Dat kan niet veralgemeend worden. Er zijn voorzieningen die steeds opnieuw echt hun best doen. Ik denk dat men al zo ver is te beseffen dat er bedden moeten bijkomen of moeten worden gecreëerd in de kinderpsychiatrie. Ik hoop dat toch. Collocatie is een groot probleem.

III. UITEENZETTING DOOR DE HEER BOB LENSSENS, DIRECTEUR GEZINS- VERVANGEND TEHUIS DE KLOKKE

De voorzitter: Ik dank beide sprekers voor hun uiteenzetting. Ik geef het woord aan de heer Lenssens. Hij is directeur van het gezinsvervangend tehuis De Klokke en heel belangrijk – zoals hij zelf heeft gezegd – vader van drie kinderen. Dat is zeker zo belangrijk als zijn andere aanspreektitel.

1. Vanuit de praktijk

De heer Bob Lenssens: Ik probeer mijn verhaal vooral vanuit de praktijk te doen. Ik doe dat ten eerste als vader – ik denk dat velen in de zaal ervaring zullen hebben met kinderen en in mijn geval met jongvolwassen kinderen – en ten tweede draai ik al 21 jaar mee in de comités voor bijzondere jeugdzorg als bureaulid en ondervoorzitter.

Verder wil ik direct al promoten dat ik voorzitter ben van een overleg in het gerechtelijke arrondissement. Ik denk dat het een primeur is in Vlaanderen en het bestaat al een aantal jaren. In dat overleg ontmoeten de vrijwillige en de opgelegde hulpverlening elkaar. Daarnaast nemen er ook de ambulante en de residentiële voorzieningen van de regio Dendermonde aan deel. We ontmoeten elkaar daar op regelmatige basis en we bespre-

ken problemen die regionaal gebonden zijn. We komen ertoe gemeenschappelijke beleidsvoorstellen te doen. Ik ben daar een pleitbezorger van. Ik wil u als insteek al meegeven dat een dergelijk overleg een mooie ondersteuning is om regionaal antwoorden te kunnen formuleren en de actoren samen te brengen.

Professioneel ben ik verantwoordelijke in de gehandicaptenzorg, specifiek in een tehuis voor werkenden en een dienst beschermd wonen die evolueert naar een dienst inclusieve ondersteuning. Ik word daar ook geconfronteerd met veel jonge en volwassen mensen met een lichte en matige verstandelijke beperking die een geschiedenis hebben in de bijzondere jeugdzorg. Ze hebben dus niet alleen een heel lange geschiedenis van een instellingsleven, maar ze worden door een aantal omstandigheden vanuit de gevangenis of de bijzondere jeugdzorg doorverwezen naar de tehuizen voor werkenden en dergelijke meer. Als we de voorgeschiedenis bekijken, ontmoet ik daar opnieuw de bijzondere jeugdzorg. Het is vanuit die praktijk dat ik op zoek ben gegaan in de opdracht die ik meekreeg.

2. Positieve evolutie naar emotionele democratie

Eerst en vooral wil ik u vertellen dat dit iets is wat me al jaren intrigeert. Als ik in het bureau zit en vaststel dat we gezinnen niet kunnen helpen en moeten doorverwijzen naar de bemiddelingscommissie, dan ervaren we dat altijd als een verlies. We moeten om te beginnen ook vaststellen dat het eigenlijk met veel kinderen en gezinnen heel goed gaat. Wij hebben een hele verschuiving gekregen in het opvoeden en het begeleiden van jongeren en kinderen naar een echte emotionele democratie. Veel gezinnen zijn daar naartoe geëvolueerd. We zijn als ouders geëvolueerd naar een democratisch gezinsbestel, waar we niet meer zo sterk dreigen met machtsvertoon en geweld, maar waarin we een kritische en zelfstandige houding willen ontwikkelen bij onze jongeren. Heel veel gezinnen doen het dus eigenlijk heel goed, maar dat brengt ook met zich mee dat een aantal jongeren toch wat evolueren naar die POS. Dat zal straks duidelijker worden.

De inzet die ouders momenteel leveren voor hun gezin en hun kinderen, kost veel energie. En dat stelt hen soms voor problemen, als kinderen niet altijd aan hun verwachtingen voldoen. Ze zijn ook vaak bang om dingen verkeerd te doen.

Ik kan u ook meegeven dat de comités voor bijzondere jeugdzorg er nog bijzonder goed in slagen om zonder advocaten tot bemiddeling te komen. Zij slagen erin om een hele groep mensen zorg aan te bieden door bemiddeling, door te verwijzen naar voorzieningen of door ambulante hulpverlening. Maar we zien het ook al gebeuren dat advocaten heel snel bij ons komen aankloppen om bepaalde belangen te verdedigen, vaak van ouders.

3. Verklaring stijgende instroom

Hoe komt het dat de bemiddeling bij jonge mensen faalt? Hoe komt het dat jonge mensen doorschuiven naar MOF-situaties en dat de problematische opvoeding zo diep wordt dat zij uiteindelijk aangemeld worden bij de jeugdrechtbank en de bemiddelingscommissie niet kan bemiddelen? Ik wil daar vrij snel door wandelen. Het zijn eigenlijk open deuren die ik intrap.

3.1. Onmacht van de ouders

In de emotionele democratie die ontstaat, zien we dat de onmacht van de ouders in een aantal gezinnen stijgt. Ouders komen van een soort *laissez faire*, dat bijna verwaarlozing met zich meebrengt, naar zeer rigide, autoritaire opvoeding. Daarnaast ontstaat er bij ouders een zekere opvoedingsonzekerheid, zeker bij die ouders die met jongeren geconfronteerd worden die escaleren. Sommige ouders vervallen in gemakzuchtig verwennen. Een bijkomend element waar de onmacht van de ouders op gestoeld is, heeft te maken met verschillende factoren zoals een slechte behuizing, gemarginaliseerde buurten, een eigen ziekte of verslaving, geldtekort, eigen psychische relatieproblemen. Dat zijn elementen die

onmacht van ouders met zich meebrengen en die er mee toe leiden dat jonge mensen gaan escaleren.

3.2. *Monsters van kinderen?*

Wij worden geconfronteerd met een stijgende instroom van zogenaamde monsters van kinderen. Ik druk mij nu even heel cru uit, maar wij worden daar via de pers en via zeer schrijnende taferelen mee geconfronteerd. Het is voor mij en voor veel comitésleden met mij een grote zorg te weten hoe dat komt. Wij merken in de zaken die bij ons voorkomen, dat er op zeer jonge leeftijd delinquent en opstandig gedrag voorkomt. Jonge mensen sturen blijkbaar signalen uit, zij beschikken niet meer over zelfcontrole, en hun invoelingsvermogen raakt weg.

Bij heel wat jonge mensen ontstaat de ontwikkeling dat criminaliteit een sociaal erfgoed wordt. We merken ook dat er ernstige stoornissen kunnen zijn, zoals psychotische opstanden. Wij kunnen die niet zomaar naast ons neerleggen. Er zijn jongeren die in een puberteitspsychose terechtkomen. Zij zijn verstandelijk zwak en hebben heel zwakke sociale banden. De invloed van leeftijdsgenoten stijgt.

Ik merk ook dat in bepaalde stedelijke gebieden en grotere agglomeraties, de jongeren en kinderen bijna geen speelruimte en rustpunten hebben. Nu vindt u misschien dat het niet gepast is dat ik voor die monsters van kinderen pleit voor speelruimte en rustpunten. Ik heb echter vastgesteld dat dit ook effectief ontbreekt.

3.3. *Escalatie*

Een tweede element binnen de instroom naar als misdrijf omschreven feiten, is de escalatie van kleine signalen die door een leerkracht, hulpverleners, burens worden ontdekt. Ik heb het dan over schooluitval, spijbelen, drugshandel. Het kan soms enorm snel gaan. Als men daarmee wordt geconfronteerd, dan gaat het vaak over al zeer zware feiten. Wij hollen daar achteraan. Bovendien slagen sommige jongeren erin een gewoon leven te leiden, naar school te gaan en het reguliere systeem goed te benutten. 's Avonds en tijdens de weekends worden zij een andere persoonlijkheid en doen zij dingen waarvan wij de wenkbrauwen fronsen zoals vandalisme, zware agressiviteit en zwaar geweld.

3.4. *Wie zijn hun gidsen?*

Ik vraag me af wie de gidsen zijn van de jongeren van vandaag. De invloed van de media en het internet is zeer groot. Die jongeren menen bepaalde gidsen te ontdekken in bijvoorbeeld MTV en YouTube die niet echt hun gidsen zijn. Toen mijn zoons of dochter zakgeld vroegen, wezen ze me er telkens op dat ik geen idee had wat uitgaan precies kost. Dat signaal ondervinden jongeren uit marginale milieus even goed. Participeren in de jongerencultuur kost enorm veel geld. Zij moeten enorm veel geld kunnen uitgeven en zetten dan ook bepaalde stappen om daaraan te geraken.

Dergelijke groepen jongeren kicken op grensverleggende beelden, die zijn enorm uitdagend. Zij kicken op drugs. Het hoort ook bij de jongerencultuur dat je daarmee geëxperimenteerd moet hebben. Zij kicken op gevaar, macho-gedrag, snel geldgewin, seksuele opwindings, erbij horen. Als ik al die elementen bekijk, dan vraag ik me af waar de gidsen van die jonge mensen zijn. Wie zijn hun idolen op dit moment?

4. Beleidsvoorstellen

Ik zal hier heel bescheiden een aantal beleidsvoorstellen proberen te formuleren. Ik wil het dan in eerste instantie over die escalatie hebben. Ik hoor hier kritiek op de opvoedingswinkels. Ik heb die weten ontwikkelen in Nederland en daarna importeren in Vlaanderen. Ik heb die ontwikkeling gevolgd. Naast het kritisch bekijken van het systeem van de

opvoedingswinkel, kunnen er misschien elementen van verder ontwikkeld worden om een verdere escalatie te voorkomen. Ik geef daar straks nog een voorbeeld van.

4.1. Welzijn – bijzondere jeugdzorg

Het is u niet onbekend dat er voor de geestelijke gezondheidszorg (ggz) wachtlijsten zijn. De ggz moet uitgebouwd worden. We moeten er sneller en los van de comités voor bijzondere jeugdzorg, binnen kunnen. We moeten mensen, indien het nodig is, sneller kunnen doorverwijzen naar de ggz. Daar kan dan een forum gecreëerd worden waar overleg kan worden gepleegd en waar vanuit een therapeutische invalshoek hulpverlening kan worden geboden. Het is u niet onbekend dat gezinnen die naar de ggz worden doorverwezen, soms maanden moeten wachten voor ze hulpverlening krijgen. Ondertussen is de escalatie al sterk bezig, want dat gaat heel snel.

Net zoals de vorige sprekers ben ik ook pleitbezorger van het heractiveren van de buurten. We moeten de sociëteiten en de buurthuizen reactiveren. We moeten de buurten opnieuw leven inblazen door ontmoetingsruimten te creëren.

In de bijzondere jeugdzorg en het welzijnsbeleid zijn er enorm veel investeringen in preventie. Het gaat om enorm veel middelen. Ik durf hier te stellen dat het goed zou zijn om al die middelen wetenschappelijk te evalueren. We moeten eens goed bekijken hoe al die middelen functioneren. We moeten ze grondig evalueren. De jongerenadviescentra (JAC's) functioneren goed, maar ik ben pleitbezorger van een grondige evaluatie. We moeten dit beleidsmatig eens opnieuw bekijken. Kunnen we in het huidige bestel en aan de huidige snelheid van onze maatschappij de preventie heroriënteren?

Ik stel samen met u vast dat drugs al heel sterk verankerd is in de jongerencultuur. Men zet heel vroeg stappen naar drugsgebruik. Een aantal jaren geleden moest men voor cocaïne naar donkere hoeken in duistere buurten van Antwerpen, maar nu kan men voor cocaïne ook al terecht in dorpen en kleine agglomeraties.

Ik pleit er ook voor om ouders te responsabiliseren – een term die nu heel erg in is. Nu zien we in de bijzondere jeugdzorg dat dit vaak gebeurt door het opleggen van een financiële bijdrage. Er moeten middelen ontwikkeld worden om ouders van meer nabij te betrekken in het genezings- en begeleidingsproces, los van het enkel opleggen van penale boeten. De ouders die een bijdrage moeten doen, krijgen nu via de dienst Penale Boeten een overschrijving in de bus. Sommige ouders voelen zich daardoor dubbel gestraft.

Ik pleit er ook voor om de schemerzone tussen de bijzondere jeugdzorg en het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) definitief tot het verleden te laten behoren door heel duidelijk te stellen dat jongeren met een mentale beperking thuishoren in voorzieningen voor jongeren met een mentale beperking. Men moet in middelen voorzien om daar aan intensieve gezinsbegeleiding te doen. Ik ben er tegenstander van dat jongeren met een mentale beperking in gesloten voorzieningen voor POS'ers worden geplaatst. Ze horen daar niet thuis. Ze zijn er soms de heel zwakke schakels in de leefgroepen.

Ik ben verdediger van het overleg per arrondissement tussen de vrijwillige en de opgelegde jeugdhulpverlening.

Ik geloof er ook heel sterk in dat het vernieuwingsproces van de comités voor bijzondere jeugdzorg (CBJ's) en van de integrale jeugdzorg zijn weg moet gaan. De jeugdrechters die ik ontmoet in dat overleg in Dendermonde, vragen zich af waar de CBJ's 's avonds en in het weekend zijn als de politie voor problemen staat. Het mechanisme van de CBJ's, van de vrijwillige jeugdzorg, heeft zijn waarde, maar we moeten het even opentrekken naar

andere momenten. Wanneer zijn er problemen? Wanneer zijn er escalaties? Vaak is dat 's avonds, tijdens feestdagen of in de weekends.

4.2. Sport

Ik vind dat sport een enorme toegangspoort is. Voor jongeren in een MOF-situatie of een POS, zitten er in sportwereld rolmodellen en dus is sport een toegangspoort om die rolmodellen in te zetten. We moeten de sport niet meer verplaatsen naar de stadions, maar we moeten de sport dichterbij de buurten brengen.

Het is enorm frustrerend dat er een enorme sportinfrastructuur in de scholen van bepaalde buurten aanwezig is, maar dat die maanden leegstaat. Nochtans is er een tekort in de gemeenten. Degenen die zaalvoetbal organiseren en bepaalde groepen weten te binden en jongeren uit bepaalde milieus weten aan te trekken, komen me vertellen dat er te weinig sportinfrastructuur is. In de scholen blijft die echter onbenut.

4.3. Onderwijs

Het onderwijs is behoorlijk overbevraagd. Ik zeg u dat niet alleen omdat mijn echtgenote in het beroepsonderwijs actief is, maar ook omdat ik dat hoor uit diverse contacten met leerkrachten die zeggen dat er altijd naar hen verwezen wordt. Ze hebben inderdaad een heel belangrijke functie, maar ze kunnen niet alle opvoedingsopdrachten dragen.

Ik zou willen voorstellen dat er over het thema van de bijzondere jeugdzorg, de diagnostiek en het detecteren van signalen bij jongeren, een aantal prioritaire nascholingsprojecten moeten komen, vooral gericht op het beroeps- en het technisch onderwijs, maar ook op de humaniora. De medewerkers van de CLB's, naar wie men soms kritisch kijkt, maar ook de leerkrachten moeten ter zake gevormd worden.

Ik geloof ook dat ouderverenigingen betrokken moeten worden in de sensibilisatieprojecten. Klasse is een enorm goed middel om dat te plaatsen.

In de naschoolse activiteiten, die door de jaren heen zijn ontstaan, deels doordat de ouders een grote werkdruk hebben en er nood is aan opvang van de kinderen, zie ik er veel jongeren terechtkomen met een POS en grenzend aan een MOF-situatie. Ze wachten daar op hun ouders die – en dat is frustrerend voor de leerkrachten – vaak niet werken en de hele dag thuis zitten. De naschoolse opvang moet meer geprofessionaliseerd worden, dan kan het een middel zijn om de scholen te ondersteunen om preventief te werken. Ik geloof daar sterk in.

De infrastructuur van de scholen kan ter beschikking worden gesteld, maar de scholen kunnen ook ontmoetingsplaatsen zijn. Leerkrachten zeggen vaak tegen mij dat de ouders die ze moeten bereiken, niet komen. Dat is niet altijd zo. Er zijn scholen die er wel in slagen om mensen uit bepaalde milieus er toch bij te betrekken door activiteiten te organiseren, door gemeenschappen uit te nodigen op een openschooldag. We moeten de leerkrachten niet nog meer belasten, maar de school kan nog een element zijn om bepaalde groepen te integreren door culturen te leren kennen door de toegangsdrempel naar de school te verkleinen. Veel scholen staan leeg in het weekend en in de schoolvakanties terwijl er nood is aan ontmoetingsruimtes.

4.4. Cultuur

Er ontstaan nieuwe volwassenenbewegingen. Ik heb doorheen de jaren vastgesteld dat er in het weefsel dat zich in onze maatschappij ontwikkelt bij ontmoetingen tussen volwassenen en ouders, een heel sterk individualisme aanwezig is. Aan de andere kant kan ik samen met u vaststellen dat er een ontwikkeling is om mensen terug samen te brengen op andere niveaus. Ik verwijst dan naar initiatieven van moeders met kinderen in een POS,

naar praatgroepen die ontstaan, naar de ervaringsdeskundigen. Het samenbrengen van groepen mensen in buurten, kan nieuwe volwassenenbewegingen doen ontstaan. Het is dan de uitdaging voor degenen die nu in de volwassenenwereld bezig zijn, alle volwassenenorganisaties van eender welke zuil, om de deur open te zetten voor de nieuwe groepen die ontstaan. Zij zeggen wel dat ze geen vrijwilligers meer vinden, dat de bewegingen krimpen, maar ik denk dat er nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen zijn. Ik denk bijvoorbeeld aan de Wereldwinkels, want ik stel vast dat er enorm veel vrijwilligers in actief zijn, maar misschien kunnen zich toch nieuwe groepen ontwikkelen. Ik pleit er ook voor dat de bestaande volwassenenbewegingen hun deuren openzetten.

Ik pleit ook voor inclusie, gericht op jongeren. Als we de instroom willen verminderen, geloof ik er echt in dat we cultuur dichter in de buurten moeten brengen, dat we de buurtwerking moeten activeren. Als jongeren in een escalatieproces zitten, maar ze ontmoeten in hun buurt figuren, gidsen en uitdagingen, dan bestaat de kans dat de vonk overspringt en dat ze een andere weg inslaan.

5. Dank

Ik wil hier eindigen en ruimte geven aan het gesprek. Ik bedank mijn kinderen, ook een aantal mensen die dit hebben ondersteund en ook de kinderen en jongeren uit de bijzondere jeugdzorg die ik mijn hele leven lang al ontmoet. Ik dank ook u omdat ik hier een aantal zaken naar voren mocht brengen.

IV. VRAGEN VAN DE LEDEN

Mevrouw Katrien Schryvers: Ik dank u voor het heel oprechte en sterke pleidooi dat u hebt gebracht. Ik hoor u vooral pleiten voor een versterking van het sociaal weefsel heel dicht bij jongeren in buurten en verenigingen. We hebben dat hier nog al gehoord en ik geloof er ook echt in.

Over een aantal dingen die u hebt gezegd, wil ik u graag een verduidelijking vragen. U zegt dat ouders veel meer dan vroeger bang zijn om te falen, om iets verkeerd te doen. Dat is iets dat in de hele maatschappij merkbaar is, we moeten allemaal perfect zijn, ook als vader of moeder, en dat vergroot de druk enorm. Als het niet lukt, vallen we ineens ook heel diep en menen we gefaald te hebben. Merkt u dat daardoor bepaalde ouders een beroep doen op hulpverlening, ook als dat niet echt nodig is?

Ik verklaar me nader. We hebben het hier in de commissie al gehad over de steeds groter wordende groep van jongeren die echt zware problemen hebben en niet of niet tijdig in de jeugdzorg terecht kunnen, en over een andere groep die de druk op de hulpverlening mee verhoogt, maar voor wie hulpverlening misschien niet echt nodig is. Voor die laatste groep zijn er ouders die zich aandienen omdat ze het niet langer zien zitten of omdat ze falen.

Ik onthoud zeker ook uw pleidooi om veel korter op de bal te spelen, zeker in de ggz. Ook dat hebben we hier al vaak gehoord en onderschreven. Ik onthoud zeker dat we de ouders moeten responsabiliseren. Dit staat tegenover het culpabiliseren. Dit is hier nog niet zo vaak aan bod gekomen. We moeten niet enkel de maatschappij, maar ook de ouders responsabiliseren. De vraag is hoe we dit op een heel positieve manier kunnen doen. Hoewel dit me belangrijk lijkt, hebt u op dit vlak niet echt ideeën aangereikt.

Verder onderschrijf ik alles wat u over het belang van het overleg hebt gezegd. Er is een vacuüm tussen de vrijwillige en de gedwongen hulpverlening. Daartussen moet nog een brug worden gebouwd. We hebben al van andere sprekers gehoord dat het daar vaak misloopt. Zodra mensen niet meer vrijwillig willen worden geholpen en naar de gedwongen hulpverlening moeten, komen ze in een heel andere procedure terecht. De wachtlijsten zorgen er soms voor dat de situatie escaleert.

De vrijwillige en de gedwongen hulpverlening moeten worden gestroomlijnd. Hoe kunnen we dat enigszins afdwingen? Misschien moeten we dat op basis van goede modellen of voorbeelden in andere regio's implementeren.

Tot slot hebt u sterk voor de vermaatschappelijking van de jeugdzorg gepleit. We horen de minister vaak over de vermaatschappelijking van de zorg spreken. We kennen dat op veel terreinen. Volgens u moet heel de maatschappij die jongeren in haar armen sluiten. We moeten hen in de sportverenigingen en in de culturele verenigingen in de buurt van de school opnemen. Dit moet een zekere mate van opvang bieden en preventief werken. Zo wordt het aantal jongeren dat echt uitvalt veel kleiner. Op dit vlak lijkt er nog veel werk aan de winkel te zijn.

U vindt dat we dit de scholen niet mogen aandoen. De scholen doen immers al veel. U verwijst dan ook naar de ouderverenigingen. Ik vraag me af hoe het daarmee zit. Daar kan sensibilisering misschien nog belangrijk zijn. Ik weet niet in welke mate ouders die jongeren in een school aanvaarden of graag hebben. Ik weet zeker niet of ze positief aan de opvang van jongeren met bepaalde problemen willen meewerken. Dit geldt zeker voor de jongeren met multiple problemen. Die worden in scholen immers vaak als zeer bedreigend voor de rest van de populatie beschouwd. Daar valt nog heel wat werk te verrichten.

Het is zeker niet mijn bedoeling iemand met de vinger te wijzen. Het is echter een maatschappelijke tendens. Het is soms zelfs begrijpelijk dat mensen zich snel verontrust en aangevallen voelen. Voor het overige wil ik erop wijzen dat hier mensen zitten die ook in de commissie Onderwijs actief zijn. U hebt voor de brede school gepleit. Daar moeten we zeker verder werk van maken.

Mevrouw Mieke Vogels: Ik ben blij dat de heer Lenssens de nadruk op ruimte voor kinderen en jongeren heeft gelegd. Ik heb recent een studienamiddag over de resultaten van een interuniversitair project over sociale cohesie in Vlaanderen bijgewoond. Uiteindelijk is zowat alles onderzocht, van het verband tussen sociale cohesie en activiteit op de arbeidsmarkt tot het verband tussen sociale cohesie en criminaliteit.

Een zaak zijn ze echter vergeten te onderzoeken, namelijk het verband tussen sociale cohesie en ruimte. Ik heb de aanwezige professor gevraagd waarom hij dat niet heeft onderzocht. Als er nu één zaak is die de sociale cohesie bevordert, is het wel de ruimte. We moeten de ruimtelijke voorwaarde vervullen die mensen in staat stelt elkaar te ontmoeten en elkaar te leren kennen. Hij had daar eigenlijk geen antwoord op.

Een van de besluiten van deze commissie zou moeten zijn dat we ruimte opnieuw als een belangrijk element naar voren schuiven. Hoe komt het dat mensen die kinderen krijgen en die het zich kunnen permitteren de stad ontvluchten? Het is gemakkelijker een kind in het groen op te voeden. Daar kunnen ouders hun kinderen buiten met elkaar laten spelen. Dat is gemakkelijker dan op een appartement in de stad, waar ouders hun kinderen de hele tijd in een individuele relatie op een aantal vierkante meters moeten bezighouden.

Ik woon zelf in de stad. Mijn kinderen konden toen nog buiten spelen. Ze hadden op de zolder een eigen clubhuis, waar ze met de kinderen uit de buurt speelden. Momenteel durven ouders in de stad hun kinderen niet meer op straat laten spelen. Ze zijn bang als onverantwoorde ouders te worden omschreven. Op straat is het gevaarlijk. Achter elke auto zit, bij wijze van spreken, een vieze vent.

De context is heel anders. Kinderen kunnen niet meer gewoon spelen. Als kinderen willen spelen, moeten de ouders hen naar een binnenspeeltuin brengen. Daar kunnen ze dan in een ballenbad. Dat kost echter geld.

Er moet gewoon ruimte worden gecreëerd. Mij lijkt het onwaarschijnlijk belangrijk kinderen hun hoofdbezigheid te laten uitvoeren. Ze moeten spelen, met elkaar ravotten en elkaar hun grenzen laten ontdekken. In die zin vind ik het belang van jeugdbewegingen enigszins in de voorstellen van de heer Lenssens ontbreken. Daar kunnen jongeren zonder volwassenen experimenteren, voor elkaar verantwoordelijkheid opnemen en elkaar grenzen aanreiken.

Wat de beleidsvoorstellen betreft, moeten we eens goed nadenken over wat we momenteel allemaal doen. We hebben een Grond- en Pandendecreet goedgekeurd. Binnenkort zullen we heffingen op elk onbebouwd perceel invoeren. We willen de dorpskernen verder dichtbouwen. We combineren dit met een toenemende mobiliteit en met een individualistische manier van bouwen. Vaak gaat het nog om bel-etages. De straten staan vol woningen met garages op de benedenverdieping. De mensen wonen met hun kont naar de straat. Dit nodigt niet uit tot sociaal contact. We zijn verkeerd bezig en we moeten hierover durven nadenken. Moeten we alle hoekjes en groene stukjes in de dorps- en stadskernen nog verder bebouwen? Moeten we niet eens nadenken over manieren om nieuwe wijken zo te bouwen dat ze ontmoeting in plaats van isolement creëren? Ik vind dit een heel belangrijk element dat me fel bezighoudt.

Wat de responsabilisering van de ouders betreft, verwachten we te veel dat ouders naar de school komen. Die responsabilisering is iets individueels. Voor zwakkere sociale groepen en zeker voor allochtonen is de drempel vaak te groot. In plaats van de ouders naar de school te halen, moet de school naar de ouders gaan. Dat is natuurlijk niet eenvoudig. Ik weet dat de mensen van het Lucernacollege momenteel bij alle nieuwe kinderen een huisbezoek afleggen. Vroeger gebeurde dat in de dorpsscholen ook. De directeur bezocht alle nieuwe kinderen.

Momenteel ontstaan, zeker in de steden, heel wat nieuwe organisaties en verenigingen die zich vanuit een religieuze invalshoek ontwikkelen. Ik denk onder meer aan de moskeeverenigingen, waar moeders samenkomen om te praten of activiteiten bij te wonen. In het Antwerpse schieten de Afrikaanse kerken als paddenstoelen uit de grond. In al die organisaties komen moeders en vaders samen. We zouden eigenlijk meer naar die organisaties moeten stappen in plaats van instrumentele verwachtingen te koesteren en de ouders te verplichten naar de school te komen. Die openheid moet nog enigszins worden gecreëerd.

Tot slot zou ik u nog een vraag willen stellen. In het begin van uw uiteenzetting hebt u verklaard blij te zijn dat u het nog zonder advocaten kunt. Dit staat haaks op wat we van de eerste sprekers hebben gehoord. De jeugdadvocaten klagen dat ze geen toegang tot de comités voor bijzondere jeugdzorg hebben. Als ik u goed heb begrepen, bent u daar blij om. Kunt u dit wat toelichten?

Mevrouw Vera Celis: Mijn eerste bedenking sluit aan bij wat mevrouw Schryvers heeft gezegd. De heer Lenssens is voor de samenwerking tussen scholen en sportverenigingen, die hun deuren moeten openstellen. Op dat vlak kan ik positief nieuws brengen. In de context van de brede school wordt hier enorm op ingezet. Op dat vlak zetten we zeker een stap voorwaarts. Wanneer infrastructuur ter beschikking wordt gesteld, spelen allerlei zaken een rol. Zo moet duidelijk zijn wie verantwoordelijk is voor het onderhoud of hoe het met de verzekeringen zit. Dat zijn elementen die deel van dat verhaal uitmaken. Het blijft echter een positieve evolutie. Er kan op dit vlak verbetering optreden.

Mijn tweede bedenking heeft betrekking op de beleidsvoorstellen die de heer Lenssens heeft geformuleerd. Ik ga ervan uit dat hij de specifieke problematiek van het deeltijds onderwijs, het technisch secundair onderwijs en het beroepssecundair onderwijs kent. Daar bevinden zich de meeste leerlingen met problemen. De heer Lenssens wil in de eerste plaats de leerkrachten en de medewerkers van de CLB's sensibiliseren en vormen. Hij vindt dat hiervoor prioritaire nascholingsprojecten op poten moeten worden gezet.

Hoewel ik u op dit vlak enigszins kan volgen, wil ik toch opmerken dat de leerkrachten van het deeltijds onderwijs, het technisch secundair onderwijs en het beroepssecundair onderwijs ook een pedagogisch project moeten uitvoeren en lessen moeten geven. Denkt u dat een nascholingsproject aangewezen is om die mensen in staat te stellen beter op de problematiek in te spelen? Lijkt het u misschien ook aangewezen bijkomend personeel aan te werven of leerkrachten van andere opdrachten vrij te stellen om zich voor de jongeren met problemen te kunnen inzetten? Zou u zo ver willen gaan?

Indien een leerling uit het deeltijds onderwijs vraagt in een instelling te worden opgenomen of een andere opvolging vraagt, blijft die vraag vaak onbeantwoord. Misschien kunnen leerkrachten met een vrijstelling of een uitbreiding van hun opdracht dit dan gedeeltelijk binnen de school opvangen.

De heer John Crombez: Ik wil allereerst opmerken dat een gedeelte van de uiteenzetting van de heer Lenssens me wat heeft verbaasd. Volgens hem zijn er steeds meer kinderen met problemen inzake zelfcontrole en invullingsvermogen. Tegelijkertijd zien we steeds meer stoornissen en cognitieve gebreken. Aangezien we hier de instroom in de bijzondere jeugdzorg onderzoeken, zijn dit redelijk belangrijke vaststellingen.

Deze vaststellingen zijn echter in tegenspraak met andere getuigenissen die we hier hebben gehoord. We hebben toen een negatief antwoord op die vraag gekregen. Er is enkel gezegd dat in de bijzondere jeugdzorg een groep jongeren met stoornissen zit. Die jongeren hebben een heel andere vorm van zorg nodig dan de andere jongeren in de bijzondere jeugdzorg.

We hebben vernomen dat het aantal jongeren met wat we globaal als problemen omschrijven in de tijd niet sterk is toegenomen. Dat is natuurlijk belangrijk. We zien immers een enorme toename van het aantal kinderen en jongeren in de bijzondere jeugdzorg. Indien het aantal jongeren met problemen niet toeneemt, wordt die instroom op een of andere manier systemisch verhoogd. Het is voor ons essentieel hier duidelijk zicht op te krijgen.

De heer Lenssens heeft wel benadrukt dat er meer jongeren met meerdere problemen zijn. Dit betekent dat de aanpak voor een groep jongeren wat complexer is geworden. Ik wil mijn vraag voor de duidelijkheid dan ook nog eens herhalen. Is het aantal jongeren met problemen inzake zelfcontrole en met stoornissen wel degelijk aanzienlijk toegenomen?

Wat me tijdens het betoog van de heer Lenssens ook sterk is opgevallen, is de gelijkenis tussen de benadering van de naschoolse opvang en het verenigingsleven. In beide gevallen is de vermaatschappelijking een nood en gaat het eigenlijk om hetzelfde verhaal. Wat gebeurt er in de leefwereld van de jongeren? U zei dat er probleemkinderen zijn, maar het feit is dat het kader waarin ze worden opgevangen, niet voldoet. U zei ook dat er heel wat probleemkinderen bij zitten van ouders die niet werken. Mijn vraag is of dat geen goede zaak kan zijn. Want wat is het belangrijkste: de ondersteuning of wie in de naschoolse opvang terecht komt?

Ik ga mee met uw pleidooi vanuit mijn ervaring met voetbalclubs. Wat in het verenigingsleven opvalt, is dat de manier van omgaan met de jongere enorm is veranderd. Er moet een gepaste omgangsvorm worden gebruikt. Ik geef een voorbeeld. Het wordt niet normaal bevonden om tijdens een wedstrijd ook daadwerkelijk aanwezig te zijn. Daardoor komt de hele ploeg in de problemen. Dat zegt iets over de manier waarop jongeren en hun ouders naar verenigingen kijken. Dat valt op.

De heer Bob Lenssens: Ik dank u voor de feedback. Op het forum van het arrondissement Dendermonde ontmoeten wij jeugdrechters, en ook veel ouders die met jeugdrechters wor-

den geconfronteerd. Een grote zorg die ouders uiten, is om effectief te worden gehoord. In het licht van een scheiding hoor ik deze vraag ook dikwijls stellen. In het geval jongeren in een escalatieproblematiek zijn terechtgekomen, moeten ouders door de jeugdrechter op hun medeverantwoordelijkheid kunnen worden gewezen. Buiten de bijdragen slagen de comités er goed in om bij een bemiddelingspoging beide partijen meer verantwoordelijkheid op te leggen. Dan kan de jongere eventueel nog in een voorziening worden geplaatst. In sommige gezinnen zijn meerdere mensen medeouder. Ik denk aan oudere broers of aan nog andere mensen. Zij moeten ook medeverantwoordelijkheid opgelegd kunnen krijgen. De jeugdrechter moet via een aanpassing van het jeugdrecht op de ouders kunnen focus-
sen.

Ik ben een pleitbezorger van regionaal overleg omdat het de voorzieningen samenbrengt. In onze regio lukt dat goed en wordt er naar de bezorgdheden van de jeugdrechter en het jeugdparquet geluisterd. Er ontstaat dan meer openheid en cohesie, die zich vertaalt in adequate beleidsvoorstellen. Dat kan een goed voorbeeld zijn voor de andere regio's van Vlaanderen. Het overleg is een goed werkmiddel. Jeugdrechters kunnen er ook rechtstreeks tot de voorzieningen en de socialedienstenconsulenten het woord richten. Samenwerking verloopt dan later ook veel vlotter.

Ik ben een promotor van de vermaatschappelijking van de jeugdzorg. Wil men escalatie verminderen, dan moet immers op een veel breder vlak worden gewerkt.

Ik was verbaasd te horen dat advocaten weinig betrokken worden bij jeugdzaken. Meer en meer gebeurt het toch dat advocaten van bij de start betrokken partij zijn. Dat gebeurt steeds vroeger in het proces van conflicten binnen gezinnen. De gezinnen komen ook veel sneller in de vrijwillige hulpverlening terecht en willen gehoord worden bij de comités voor bijzondere jeugdzorg. Deze trachten te bemiddelen en vrijwillige hulpverlening op te zetten. Advocaten zijn daar ook al aanwezig. Ik was verbaasd het tegengestelde te horen.

De heer John Crombez: Dat komt gedeeltelijk uit getuigenissen van jongeren zelf. Veel mensen zeggen dat ze slechts enkele minuten op voorhand een advocaat toegewezen krijgen die het dossier natuurlijk niet heeft kunnen inkijken. We hebben dat ook gehoord van jongeren in Mol. Het is een fundamenteel element. De advocaat is vaak de enige die de zaak continu opvolgt. Als de advocaat niet van bij het begin wordt betrokken, wat nog vaak gebeurt, is dat een groot probleem.

De heer Bob Lenssens: Ik geef het voorbeeld van een succesverhaal van overleg. De jeugdrechtbank van Dendermonde heeft nu een apart lokaal waar jongeren met hun advocaat apart kunnen spreken. Vroeger stonden ze in de gang. Uw zorg is natuurlijk terecht. Bij vrijwillige hulpverlening staat een advocaat soms echter in de weg om partijen te verzoenen.

Scholen en jeugdbewegingen zijn van belang. Het is van essentieel belang dat jongeren die in het deeltijds onderwijs terechtkomen, daarbuiten ook worden tewerkgesteld. U weet dat al lang. Misschien kunnen openbare besturen een voorbeeldrol spelen. De groene leerkrachten op school verzetten al heel veel werk. Als iemand uit de kinderpsychiatrie terug naar school komt en er een bepaalde therapie wordt opgezet, moeten de leerkrachten begrijpen in welke context dat gebeurt. Naschoolse vormingsprogramma's zouden daarbij een steun kunnen zijn.

Ik kom terug op escalatie en de multi-pele problematiek. Zelfs als de maatschappelijke context beter wordt uitgewerkt – ik denk aan sport- en andere verenigingen, ook jeugdbewegingen – kan het probleem nooit volledig worden verholpen. Maar door deze infrastructuur dicht bij jongeren te brengen en voor rolmodellen te zorgen, kan een kentering optreden en escalatie een halt worden toegeroepen.

V. UITEENZETTING DOOR DE HEER FREDDY DEFOORT, VOORZITTER VAN HET VOorzITTERSoverleg VAN COMITÉs VAN BIJZondere JEUGD-ZORG

1. Kader

De heer Freddy Defoort: Ik dank u voor deze uitnodiging. De vraag is gesteld waarom jongeren die zich tot het comité wenden, niet onmiddellijk geholpen kunnen worden. Destijds heeft het voorzittersoverleg van comité's een nota afgeleverd op het kabinet van de minister van Welzijn over dezelfde aangelegenheid. De nota is tot stand gekomen vanuit een goede jaarlijkse gewoonte. De delegatie van voorzitters kreeg jaarlijks een onderhoud op het kabinet van de minister van Welzijn. Op 23 april 2008 kregen we toen van minister Vanackere een vraag mee, die als volgt luidde: wat zijn de oorzaken van de blijvende toenemende instroom in de bijzondere jeugdbijstand en de groeiende wachtlijsten, niet-tegenstaande de geleverde inspanningen waarbij het aantal plaatsen werd uitgebreid en bijkomende middelen werden vrijgemaakt? Welke oplossingen, suggesties en strategieën ziet men om dit fenomeen af te remmen?

Ik heb het antwoord in een schema uitgeschreven en op 19 mei 2009 het resultaat van de denkoefeningen van de comité's in een nota aan het kabinet overhandigd. Er had zich intussen een stoelenwissel voorgedaan en mevrouw Heeren was minister. Op 16 oktober 2009 werd op het voorzittersoverleg afgesproken om die nota die aan het kabinet was overgemaakt, intern te houden. In naam van mijn collega's doe ik een oproep om met een zekere schroom om te gaan met die nota. De volledige nota is ter beschikking bij de voorzitter van de commissie en bij de commissiesecretaris.

De nota heeft een aantal sterke, maar ook een aantal zwakke kanten. Een van de sterktes is dat de antwoorden reflecties zijn van de comité's van het hele Vlaamse land. Vanuit de nota krijgen we dus een vrij breed en ruim zicht op de problematiek. Ik wil er ook op wijzen dat de antwoorden geformuleerd werden door geëngageerde vrijwilligers binnen een comité. Ze zetten zich na hun uren in voor de bijzondere jeugdzorg. Vanuit hun ervaring met de werking van de comité's, de hulpverlening en de problematieken die op de bureaus en comité's aan bod komen, hebben ze een antwoord gegeven.

Elk comité heeft ook vanuit de eigen context naar de vraag gekeken en geantwoord hoe die kwetsbare en gekwetste jongeren op het comité verschijnen en wat daarvan de oorzaken kunnen zijn. Uit de antwoorden blijkt de passie waarmee men op die vraag is ingegaan. Daardoor schuwt men op bepaalde momenten niet om man en paard te noemen en de vinger op de wonde te leggen. Dat is ook de reden waarom ik u vraag er met enige omzichtigheid mee om te gaan.

De zwakte van de nota ligt eigenlijk in de sterkte. We zijn er niet in geslaagd een coherente, vlot leesbare tekst te maken die de standpunten van het Overlegcomité Bijzondere Jeugdzorg weergeeft. Niet alles wat in de nota wordt opgenomen, wordt door elke voorzitter met even veel overtuiging gedeeld. Dat is een bijkomende reden om die nota intern te houden.

Wat ik hier voorstel is te vergelijken met een ruwe brok natuursteen. Dat is de zwakte, maar misschien ook de sterkte. De inbreng van elk comité werd niet afgevlakt.

In de nota kan men vijf grote steenaders ontdekken. De steen is natuurlijk meer dan de optelsom van de aders: de aders zijn ingebed in een groter geheel. Ik zal ze even overlopen. Sommige punten werden al door de vorige sprekers aangehaald. Ik zal er dan ook niet dieper op ingaan. Als ik ernaar verwijs zonder dat ik het punt uitwerk, betekent dat dat die punten toch wel een zeker gewicht krijgen.

De vraag over de stijging in de bijzondere jeugdzorg roept twee andere vragen op. Zijn er nu meer jongeren in een problematische opvoedingssituatie die een bijzondere zorg nodig hebben? Of zou het ook kunnen dat de organisatie van de hulpverlening oorzaak is van een verhoogde instroom?

2. De bijzondere jeugdbijstand zelf

De eerste ader is de bijzondere jeugdbijstand zelf. De bijzondere jeugdbijstand is zo georganiseerd dat men beschikt over een elektronisch dossier DOMINO. Via de wijze van registratie van aanmelding, diagnostiek en indicatiestelling zou het mogelijk moeten zijn om de oorzaken terug te vinden waarom jongeren een beroep doen op de bijzondere jeugdzorg.

Er zijn ook nogal wat jongeren die instromen door de goede naam van het comité. De toeleiders respecteren het comité vanwege de expertise en omdat het gespecialiseerd is in het omgaan met die specifieke doelgroep. Vanuit hun positie zijn de comités verplicht om te interveniëren. Omdat het comité altijd zijn nek uitsteekt, heeft men te maken met een grote instroom. We stellen echter vast dat er gevallen zijn die daar niet terecht zouden mogen komen. Bij de instroom is er ook een structureel probleem, bijvoorbeeld de niet-begeleide minderjarigen.

Naast de grotere instroom is er soms ook een problematische uitstroom. Jongeren blijven lang hangen omdat ze niet kunnen doorstromen naar vervolghulpverlening omdat er geen plaats is.

3. De organisatie van de hulpverlening

Een tweede ader is de organisatie van de hulpverlening. Er wordt sneller doorverwezen. De instroom heeft ook te maken met het beleid van de parketten. Ik stel voor dat even buiten beschouwing te laten.

Opvallend is ook dat veel hulpvragers pedagogisch wat gemarginaliseerd zijn. Ze slagen er niet in de weg te vinden en gebruik te maken van, bijvoorbeeld, algemeen welzijnswerk, de dienst geestelijke gezondheidszorg enzovoort. Ze kennen enkel het comité. Een ander punt gaat over de lange wachtlijsten in de andere sectoren, in de psychiatrie, de gehandicaptenzorg. Men komt dan terecht bij het comité.

Er is ook al gewezen op de opvolging, op de nazorg. De ouders van kinderen die na de opvang in een medisch-pedagogisch instituut naar huis gaan, staan er weer alleen voor. Er is geen verdere begeleiding. We stellen een regressie vast, met nieuwe problemen, een nieuwe aanmelding.

Er moet ook worden nagedacht over hoe met die wachtlijsten wordt omgegaan. Als er een aanmelding is, kunnen we niet onmiddellijk inpikken. Er is echter wel een inboeking. Op het moment dat we tijd hebben om het dossier te openen, wordt er eigenlijk niet meer nagegaan of er nog een hulpvraag is.

De brede hulpverlening is een van de grote pijnpunten. Er zijn meer hulpverleningsdiensten. Meteen worden er ook meer problematische situaties gedetecteerd. Er is ook een bredere info van die hulpverleningsdiensten. Dat leidt tot een grotere instroom. De hulpverleners zijn beter opgeleid en zijn in staat om die problematiek beter te omschrijven. We stellen ook vast dat de afgelopen decennia heel wat nieuwe, vooral psychiatrische problematieken aan bod komen. Daar werd al voldoende op ingegaan.

Ik zou het wat uitgebreider willen hebben over de grotere instroom door een onduidelijke en onvolledige taakopname van het voorveld. Bij het voorzittersoverleg hadden we toch de indruk dat de eerstelijnhulpdiensten zoals Kind en Gezin en de CLB's onvoldoende hun

verantwoordelijkheid opnemen of het niet als hun takenpakket beschouwen om hulp te bieden bij probleemsituaties. Men klampt daar dus veel te weinig aan. Het concrete voorbeeld van Kind en Gezin werd gegeven. Als de ouders niet thuis zijn bij huisbezoeken, stopt Kind en Gezin met die huisbezoeken. Ook als geweten is dat het om een risicogezin gaat. Men richt zich te veel op de modale gezinnen en te weinig op de probleemgezinnen.

Men zegt dat het CLB, een andere dienst in het voorveld, te veel verwijzer en te weinig begeleider is. Kinderen met een storend gedrag in het basisonderwijs worden door de CLB's niet of onvoldoende begeleid en geholpen, met als gevolg dat het probleemgedrag zich in gewicht en omvang ontwikkelt totdat men er geen weg meer mee weet. Dan moet men een beroep doen op de hulp van de bijzondere opdracht. De CLB's hebben een nieuwe opdracht, een nieuwe taakinvinging gekregen. Zij moeten met die probleemgevallen bezig zijn, maar het personeel is opgeleid om andere opdrachten te vervullen. Het moet leerhulp bieden, beroepsoriëntatie of studieoriëntatie.

Het algemeen welzijnswerk slibt dicht doordat de andere hulpverleningsdiensten overbevroegd zijn.

Er is een wildgroei van diagnosestelling, en dan vooral op het psychische vlak. De vraag is of de gedragsstoornissen en de psychische afwijkingen van het kind zijn toe te schrijven aan de ontwikkeling van het kind of aan de context van het gezin waarin het moet opgroeien. Van daaruit wordt de vraag gesteld of diensten zoals gezinshulp, familiezorg en kraamzorg, die zeer kort op de bal spelen en zeer praktisch werken en een direct effect sorteren, niet meer moeten worden gepromoot. Voor veel gezinnen is dit slechts toegankelijk via een PSA-maatregel van het comité.

4. De maatschappelijke context

De maatschappelijke context maakt het voor de ouders in deze tijd niet gemakkelijk. Allerhande signalen worden op hen afgevuurd. Daardoor zien ze door de bomen het bos niet meer. Er wordt ook vastgesteld dat de mantelzorg, de familiale ondersteuning, in heel veel gezinnen is weggefallen. De ouders staan er helemaal alleen voor.

Het profiel van de gezinnen die zich aanmelden is veranderd. Er is een toenemend aantal echtscheidingen, eenoudergezinnen, nieuw samengestelde gezinnen, wisselende partnerrelaties. Er ontbreekt een maatschappelijk appel met betrekking tot verantwoord ouderschap. Men stelt vast dat door toedoen van die maatschappelijke veranderingen de psychische problemen toenemen. Ook het profiel van de jongeren is gewijzigd. Men wijst erop dat het verlagen van de meerderjarigheidleeftijd tot 18 jaar een druk heeft gelegd op de ouders om ervoor te zorgen dat de kinderen tegen 18 jaar zelfstandig zouden kunnen zijn. In die maatschappelijke context is er ook het feit dat er in de opvoeding naast de ouders nog heel wat andere spelers zijn: de school, het kinderdagverblijf, de grootouders, de straat, het internet.

5. Ouders en opvoeders

Over ouders en opvoeders wil ik het volgende zeggen. We leven in een consumptie-maatschappij. Daardoor komen ouders onder grote druk te staan. Ze willen slagen. Ze willen een huis en een wagen. Ze willen minstens één keer per jaar met vakantie gaan. Daarvoor hebben ze veel geld nodig. Dat streven naar materiële welstand zorgt voor kopzorgen. Willen ze die welstand bereiken, dan moeten ze een beroep doen op die medespelers waarover ik het al had. Zo zijn veel ouders niet meer de hoofdrolspelers in de opvoeding. Ze geven die opvoeding, waarvoor zij uiteindelijk verantwoordelijk zouden moeten zijn, eigenlijk uit handen. Ze brengen hun kinderen al op heel jonge leeftijd naar

het kinderdagverblijf en de opvangmoeders, naar de buitenschoolse opvang en noem maar op. Ze laten de opvoeding van hun kinderen eigenlijk voor een groot deel over aan anderen. Het gevolg is dat kinderen geen nestwarmte meer hebben. Waar voelen ze zich nog thuis?

De vraag is of er geen maatschappelijk debat zou moeten worden gevoerd over die ouders als hoofdverantwoordelijken voor de opvoeding. Bij de aanmelding en de hulpverlening binnen de comités zien we toch wel heel zware knelpunten wat het opnemen van die verantwoordelijkheid door ouders betreft. Dan hebben we het nog niet over de kansarme gezinnen, waar er nog wat minder besef van waarden en normen is. Zij zijn erg productief wat kinderen krijgen betreft. Regelmatig vragen we ons af hoe dat in godsnaam mogelijk is: is er dan niemand in de omgeving van die mensen die hen kan begeleiden en tot betere inzichten kan brengen? We zien bijvoorbeeld dat ze al vier à vijf kinderen in de bijzondere jeugdzorg hebben, dat er een zesde op komst is, en dat we met hulpverlening moeten beginnen nog voor dat kind geboren is. Welke toekomst heeft dat kind en welke toekomst heeft dat gezin met nog een kind erbij? Het is noch aan een comité, noch aan een voorzittersoverleg om een dergelijk debat te voeren, maar deze commissie is bij uitstek geschikt om het te hebben over die verantwoordelijkheid ten opzichte van die kinderen die in een dergelijk gezin worden geboren, over die verantwoordelijkheid van die ouders.

6. Oplossingen en suggesties

De oorzaken zijn divers. Ik denk dat de oplossingen ook op diverse terreinen moeten worden gezocht. Het is hier ook al meermaals gezegd: het is belangrijk om zo snel mogelijk in de ontstaansgeschiedenis van die problematische opvoedingssituaties in te grijpen. Het is absoluut noodzakelijk de slagkracht van die hulpverlening in het voorveld te versterken. Ik heb het al gezegd: met het elektronische gegevenssysteem DOMINO moet het mogelijk zijn om die hulpvragen te detecteren. Dat veronderstelt echter ook dat men tegenover die hulpvraag ook een gepast hulpverleningsaanbod kan plaatsen, dat liefst zo ruim mogelijk wordt gespreid.

Over de preventie en de opvoedingsondersteuning is ook al een en ander gezegd. Er zijn toch wel een aantal collega-voorzitters die heimwee hebben naar de preventie zoals die vroeger was uitgewerkt. Ze zijn er niet gelukkig mee dat die preventie nu wordt verengd tot alleen maar opvoedingsondersteuning.

De laatste bedenking uit onze nota is dat er wat meer moet worden ingezet op welzijn in plaats van op welvaart. We willen verwijzen naar de boodschappen van algemeen nut die op televisie verschijnen, bijvoorbeeld ter promotie van vleesconsumptie of van het recycleren van batterijen. Misschien moeten er boodschappen van algemeen nut zijn over opvoedingsondersteuning, over de ondersteuning van ouders. In de huidige examenperiode zouden er boodschappen kunnen zijn voor ouders met studerende kinderen. Het is sinterklaastijd: er zouden boodschappen kunnen zijn over pedagogisch verantwoord speelgoed.

Ik heb de ontwikkeling van deze nota van op de eerste rij gevolgd, van het begin tot het ogenblik dat we ze aan het kabinet hebben overhandigd. Ik weet niet wat de nota bij de commissieleden heeft losgeweekt, maar voor mij althans komen een wirwar van gevoelens erin tot uiting. Er is sprake van een enorme betrokkenheid en een enorme passie, maar ook voelt men bij de comitéleden opstandigheid de kop opsteken. Er is ook sprake van mee lijden, van onmacht. Er is niet alleen sprake geweest van een wetenschappelijke benadering: je voelt dat de voorzitters en alle comitéleden daar met hart en ziel bij betrokken zijn. Ze hebben eigenlijk maar één hoop en één wens: dat die bijzondere jongere die zich aanbiedt, ook zou kunnen rekenen op de bijzondere zorg die hij nodig heeft.

VI. VRAGEN VAN DE LEDEN

Mevrouw Mieke Vogels: Deze nota is gemaakt op vraag van minister Vanackere. Is ze ooit nog besproken met de huidige minister?

De heer Freddy Defoort: Neen. De nota is voor het laatst besproken met het kabinet van minister Heeren.

Mevrouw Mieke Vogels: Dat was een maand voor de verkiezingen. Dan zullen we de huidige minister vragen of hij die nota ook eens wil lezen.

Mevrouw Marijke Dillen: Ik dank u heel hartelijk voor uw toelichting. Ik vind het toch wel belangrijk dat niet alleen wij, maar ook u deze nota toch nog eens onder de aandacht van de nieuwe minister brengt. Hij weet dat we hiermee bezig zijn en naar ik aanvoel, heeft hij toch wel interesse voor de aanpak van deze problematiek. Misschien is hij nog niet op de hoogte gebracht van uw nota. Misschien moet u hem deze nota eens opnieuw overhandigen.

De heer Freddy Defoort: Ik neem dat zeker mee in overweging. Wij hebben al één keer een onderhoud gehad met minister Vandeurzen. Dat ging dan vooral over het operationeel maken van de toegangspoorten. Die zullen nu eindelijk opengaan, of het signaal daartoe zal worden gegeven. Ik weet alleszins dat de minister hier zeker voor openstaat.

De voorzitter: Het lijkt me inderdaad interessant om die nota nogmaals te bezorgen aan het kabinet.

Els DE WACHTER,
voorzitter

Marijke DILLEN
Mieke VOGELS
Katrien SCHRYVERS,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

CBJ	comité voor bijzondere jeugdzorg
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
DOMINO	Dossier Minderjarigen Opvolgingssysteem
ggz	geestelijke gezondheidszorg
JAC	jongerenadviescentrum
MOF	als misdrijf omschreven feit
mpi	medisch-pedagogisch instituut
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
OVB	Orde van Vlaamse Balies
POS	problematische opvoedingssituatie
PSA	preventieve sociale actie
VAPH	Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap

BIJLAGE

Presentatie van de heer Bob Lenssens

Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebelid

Commissie Jeugzorg
8 december 2010
Bob Lenssens

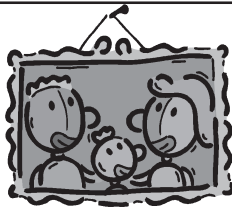
Vanuit de praktijk...

Vader van drie (nu) jong volwassen kinderen.

Comité Bijzondere Jeugdzorg Sint-Niklaas.
Bureaulid : ondervoorzitter

Voorzitter overleg Jeugdrechtbank –
bemiddelingscommissies – Comité Bijzondere Jeugdzorg,
Jeugdparket, voorzieningen arrondissement Dendermonde

Professioneel: verantwoordelijke : De Klokke (tehuis voor
werkenden – Beschermd Wonen)

Positieve evolutie naar emotionele democratie

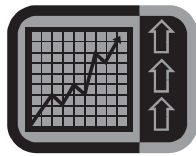
Met vele gezinnen en kinderen loopt het goed !

- evolutie van machtsvertoon en dreigen met geweld naar onbevangen en empathische houding
 - kinderen krijgen een kritische zelfstandige houding: het ontwikkelen van eigenheid en originaliteit.
- kost energie er zijn geen gemakkelijke oplossingen
ouderlijk gezag kwetsbaarder en feilbaar
ouders zijn bang iets verkeerd te doen hun kinderen
kansen te onthouden.

Verklaringen stijgende instroom: onmacht ouders

- tendensen – samengaan van
- ouderlijke onmacht van *laissez faire* (quasi verwaarlozing) naar rigide autoritaire opvoeding.
 - opvoedingsonzekerheid
 - gebrek aan gezag en gemakzuchtig verwennen
 - slechte behuizing, gemarginaliseerde buurten, ziekte of verslaving, geldtekort, psychische problemen, relationele problemen (herhaaldelijke scheidingen)

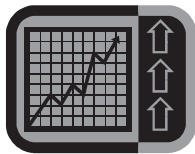
Verklaringen stijgende instroom. Monsters van kinderen?

- ▶ tendensen– samengaan van
 - vroeger opstandig en delinquent (jonge kinderen)
 - gebrek aan zelfcontrole en invoelingsvermogen
 - criminaliteit beschouwen als sociaal erfgoed (pubers)
 - stoornissen of cognitieve gebreken
 - zwakke sociale banden
 - omgang met antisociale leeftijdsgenoten
 - gebrek aan speelruimte – rustpunten.

Verklaringen stijgende instroom: escalatie .

- schooluitval, spijbelen, drugshandel,...
- sommige combineren delinquent gedrag met ‘normale’ activiteiten: zoeken van actie ‘s avonds of in de weekends.

Verklaringen stijgende instroom: wie zijn hun gidsen?

Specifieke jeugd gerichte cultuur

- MTV U-tube
- gemakkelijk geld uitgeven
- beelden van kick op drugs en gevaar
- macho gedrag
- geld en sexuele opwinding
- groepen: concurrentiedruk, erbij horen...

Beleidsvoorstellen Welzijn – Bijzondere Jeugdzorg

- Geestelijke gezondheidszorg uitbouwen (preventie – voorkomen van escalatie)
- Sociaal werk terug in buurten, ontmoetingsruimten in buurten creëren.
- Preventie evalueren.
- Ouders responsabiliseren (niet enkel met bijdrage door penale boeten)
- Bijzondere Jeugdzorg – VAPH schemerzone wegwerken.
- Overleg tussen vrijwillige en opgelegde jeugdhulpverlening stimuleren – per arrondissement
- Jeugdrecht (er) volledig Vlaamse materie
- CBJ – Integrale Jeugdzorg vernieuwing doorvoeren

Beleidsvoorstellen Sport

- toegankelijkheid blijvend stimuleren
- sport in je buurt buurtpleinen activeren.
- rolmodellen inzetten

Beleidsvoorstellen Onderwijs

- Leerkrachten en CLB medewerkers sensibiliseren en vormen. Opnemen in prioritaire nascholingsprojecten.
- Ouderverenigingen sensibiliseren en deze thematiek aanbieden via vorming, via Klasse.
- School (leerkrachten) niet nog méér responsabiliseren, bv. naschoolse activiteiten volwaardig uitbouwen met begeleiders
- Scholen als ontmoetingsplaatsen. Infrastructuur in vakanties ter beschikking stellen...

Beleidsvoorstellen Cultuur

- sociaal weefsel versterken: investeren in ‘nieuwe’ volwassen bewegingen.
- pleidooi voor inclusie: bv. Kansenpas Cultuur in de straat...

Dank

- aan mijn kinderen Heleen, Pieter-Jan, Willem voor hun levensechte – inbreng
- Paul De Meester, Daniël Helder, Nicole Van Brussel: voor hun deskundig advies
- de ontmoetingen met kinderen en jongeren in de Bijzondere Jeugdzorg
- vandaag deze valorisatie